

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

УДК 351.851:378(477)

П'ЯТНИЧУК ІРИНА ДМИТРІВНА

**МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ
УКРАЇНИ**

Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління

РЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук з державного управління

ЛЬВІВ – 2025

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Офіційні опоненти:

доктор наук з державного управління, професор
АНТОНОВА Людмила Володимирівна,
Чорноморський національний університет імені
Петра Могили, професор кафедри обліку і
аудиту

доктор наук з державного управління, професор
ДАЦІЙ Надія Василівна,
Поліський національний університет, професор
кафедри економічної теорії, інтелектуальної
власності та публічного управління

доктор наук з державного управління,
старший дослідник за спеціальністю
281 «Публічне управління та адміністрування»,
МОРОЗ Світлана Анатоліївна,
Військовий інститут танкових військ
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»,
провідний науковий співробітник науково-
методичного відділу забезпечення якості
освітньої діяльності та вищої освіти

Захист відбудеться «08» січня 2026 р. о 13.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.27 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79013, Львів, вул. С. Бандери, 12, аудиторія 226).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Професорська, 1).

Учений секретар спеціалізованої
вченої ради Д 35.052.27,
доктор філософії з публічного
управління та адміністрування, доцент

Юрій ДЗЮРАХ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Публічне управління вищою освітою виступає багаторівневою системою взаємодії держави, закладів освіти, громадськості та бізнесу, спрямованою на задоволення суспільних потреб, забезпечення конкурентоспроможності освітньої системи, її відповідності міжнародним стандартам та сприяння сталому розвитку.

У контексті євроінтеграційних процесів зростає актуальність пошуку дієвих механізмів публічного управління вищою освітою, які враховують вимоги прозорості, підзвітності, демократичності та академічної доброчесності. Забезпечення якості освітніх послуг, доступності освіти та розвитку інноваційних практик у закладах вищої освіти можливе за умови впровадження комплексного механізму публічного управління, який об'єднує правовий, політичний, організаційний, економічний, кадровий, мотиваційний, інформаційний та комунікативний механізми в єдину систему.

Сучасні виклики, серед яких воєнні дії, необхідність цифровізації управління, інтеграція до європейського освітнього простору, вимагають використання інструментів стратегічного аналізу, що дозволяють адаптувати управлінські рішення до змін зовнішнього середовища, підвищувати ефективність планування та впровадження освітніх політик. Зокрема, застосування SWOT-аналізу, PESTEL-аналізу, Balanced Scorecard, бенчмаркінгу та інших інструментів дає змогу створювати обґрунтовані стратегії розвитку механізмів публічного управління вищою освітою.

Особливої уваги потребує дослідження зарубіжного досвіду формування та використання механізмів публічного управління вищою освітою, зокрема європейського досвіду із багаторівневим управлінням, американського досвіду із автономією університетів та взаємодією з ринком праці, а також прогресивного досвіду інших провідних країн, який включає впровадження концепції прогромадського університету (*civic university*). Їх дослідження дозволяє виявити успішні практики, що можуть бути адаптовані для українських реалій з урахуванням потреб суспільства та особливостей державної політики.

Питання публічного управління вищою освітою України посідає важливе місце в сучасній науковій дискусії. Генезис поняття «публічне управління» бере свій початок із 1970-х років, коли у працях К. Поллітта, Г. Букерта, Б. Гурне, М. Джонса, Г. Райта, В. Фокса, Х. Віссінка та ін. були сформульовані засадничі принципи нової управлінської парадигми. В українському дискурсі ця тематика стала активно розвиватися впродовж останніх двох десятиліть. У розвиток теорії та практики публічного управління вагомий внесок зробили: О. Амосов, В. Авер'янов, А. Бабічев, Д. Бакуменко, О. Білик, О. Босак, З. Бурик, О. Власюк, І. Грицяк, Н. Дацій, Ю. Дзюрах, М. Карпа, В. Карковська, М. Князев, В. Мартиненко, Я. Малиновський, Г. Одінцова, І. Парубчак, В. Пасічник, П. Петровський, О. Руденко, І. Сурай, Н. Цигилик та ін. Питанням формування дієвих механізмів публічного управління присвячені дослідження таких науковців, як: Л. Акімова, Л. Антошкіна, Д. Бакуменко, О. Бухтатий, С. Вавренюк, Н. Галицька, О. Гончарук, Л. Грень, Ю. Древаль, Ю. Журавльова,

І. Ісаєнко, М. Іщенко, О. Ковалюк, Ю. Лисенко, П. Єгоров, А. Костенко, О. Кравченко, В. Ковтунець, Т. Кравцова, Є. Міщук, М. Мельник, С. Мороз, О. Оболенський, Л. Парашенко, Т. Піхняк, Н. Подольчак, О. Радченко, Н. Савичук, І. Стеців, О. Федорчак та ін.

Сьогодні все більше дослідників зосереджують увагу на цифровій трансформації механізмів публічного управління (О. Ахмедова, С. Мороз, В. Баштанник, О. Вольська, В. Козак, М. Міненко, І. Козубовська, О. Стойка, Л. Наливайко, Г. Разумей, М. Разумей, І. Сурай та ін.), застосуванні методів стратегічного аналізу для оцінювання управлінських рішень (Д. Берницька, О. Галенко, В. Данкевич, Я. Сало та ін.). Також прослідковується напрям до формування наукової концепції інтегрованого, багаторівневого підходу до публічного управління вищою освітою, що знаходить своє відображення в роботах у таких науковців, як: Л. Антонова, А. Бабічев, О. Білер, В. Бутенко, О. Васько, Н. Дадій, О. Добрянська, В. Кременя, В. Лукашук, С. Мороз, Н. Мосьпан, Л. Омелянович, О. Шаповалова, О. Шеломовська та ін.

Серед сучасних викликів, що визначають актуальність дослідження публічного управління вищою освітою є необхідність модернізації управлінських структур, посилення автономії ЗВО, підвищення прозорості процесів, забезпечення стійкого фінансування та узгодження освітньої політики із суспільними потребами. Попри значну кількість теоретичних і прикладних праць, подальшого опрацювання потребує проблематика застосування ефективних управлінських інструментів, оцінювання дієвості реалізації механізмів публічного управління у динамічному та кризовому середовищі, зокрема в умовах воєнного стану.

Отже, дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України є актуальним та необхідним для забезпечення сталого розвитку нашої країни, інтеграції до європейського освітнього простору та підвищення якості освітніх послуг в умовах сьогодення. Розробка комплексного підходу та реалізації механізмів публічного управління вищою освітою дозволить системно поєднати стратегічні орієнтири розвитку галузі з практичними інструментами управління, що сприятиме формуванню ефективної, прозорої та конкурентоспроможної вищої освіти України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконувалась у межах науково-дослідної роботи за темою «Теоретико-методологічні та прикладні засади розроблення і функціонування інноваційних механізмів публічного управління та адміністрування» Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (номер державної реєстрації № 0120U100494). У процесі виконання НДР автором визначено ключові підходи до механізмів публічного управління вищою освітою в сучасних умовах, запропоновано комплексний підхід до реалізації механізмів публічного управління вищою освітою шляхом обґрунтування реалізації Концепції публічного управління вищою освітою України, яка розроблена автором та визначає стратегічні орієнтири розвитку системи.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у розробці теоретико-методологічних основ та науково обґрунтованих

практичних рекомендацій щодо формування та застосування механізмів публічного управління вищою освітою України.

Досягнення мети дослідження зумовило розв'язання таких **завдань**:

- розкрити концептуальні засади публічного управління вищою освітою як передумова дослідження його механізмів;
- визначити сутність механізмів публічного управління вищою освітою як об'єкта дослідження вітчизняної державно-управлінської науки;
- виокремити основні проблеми і виклики публічного управління вищою освітою України, які впливають на дієвість його механізмів;
- визначити методи та принципи дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України;
- охарактеризувати застосування сучасних цифрових сервісів та методів стратегічного аналізу у дослідженні механізмів публічного управління вищою освітою;
- з'ясувати сучасний стан правового, політичного, організаційного, економічного, кадрового, мотиваційного, інформаційного та комунікативного механізмів публічного управління вищою освітою України;
- узагальнити зарубіжний досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою, охарактеризувавши європейський, американський та досвід інших розвинутих країн;
- обґрунтувати комплексний механізм публічного управління вищою освітою України;
- провести оцінювання дієвості механізмів публічного управління вищою освітою;
- розробити наукову концепцію публічного управління вищою освітою України.

Об'єкт дослідження – публічне управління вищою освітою України.

Предмет дослідження – механізми публічного управління вищою освітою України.

Методи дослідження. Методологічну базу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи стратегічного аналізу та наукового пізнання. Зокрема, у дисертаційній роботі: для визначення сутності основних категорій дослідження застосовано метод системного аналізу, спостереження та синтезу; для виокремлення складових понятійно-категоріального апарату публічного управління вищою освітою, класифікації механізмів публічного управління вищою освітою, розкриття особливостей дослідження механізмів публічного управління вищою освітою на різних рівнях публічного управління, систематизації методів дослідження механізмів публічного управління вищою освітою та розробки класифікації сучасних цифрових сервісів й інструментів для дослідження механізмів публічного управління вищою освітою, застосовано методи класифікації, систематизації та узагальнення; для дослідження стану і структури основних проблем і викликів в публічному управлінні вищою освітою України застосовано метод структурного аналізу; для оцінювання окремих характеристик механізмів публічного управління вищою освітою застосовано порівняння, групування, графічний метод; для дослідження розвитку термінів,

що описують публічне управління у різних джерелах, здійснено контент- та бібліометричний аналіз; для забезпечення комплексного підходу щодо оцінки сучасного стану, визначення проблем та викликів у публічному управлінні вищою освітою в Україні застосовано методи стратегічного аналізу; для виявлення кращих зарубіжних практик щодо реалізації механізмів публічного управління вищою освітою було проведено компаративний аналіз та застосовано історико-логічний метод; для формування результатів проведеного дослідження та висновків використано метод узагальнення та систематизації; для визначення вагових коефіцієнтів механізмів публічного управління вищою освітою застосовано експертно-аналітичні методи, зокрема метод Дельфі.

В дисертації було використано також методи індукції, контент-аналізу та формально-логічного аналізу для того, щоб підсилити даними результати проведеного дослідження. У роботі застосовувались й інші спеціальні методи дослідження, а саме: аналітичний, емпіричний аналіз, зокрема ранжування, нормування показників, групування даних.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розв'язанні важливої наукової та практичної проблеми публічного управління, а саме: розробці теоретико-методологічних основ та науково-обґрунтованих практичних рекомендацій щодо формування та застосування механізмів публічного управління вищою освітою України. Наукова новизна визначається такими положеннями:

вперше:

– запропоновано Концепцію публічного управління вищою освітою України, що відзначається системністю, структурною завершеністю та інтеграцією інноваційних управлінських інструментів, яка поєднує п'ять взаємопов'язаних компонентів: цільовий – спрямований на узгодження стратегічних пріоритетів і результатів розвитку вищої освіти; концептуальний – визначає принципи та цінності управління відповідно до європейських стандартів; організаційно-управлінський – формує багаторівневу систему управління з чітким розподілом повноважень; оцінювально-результативний – запроваджує систему індикаторів та агрегованих індексів для оцінювання дієвості механізмів публічного управління вищою освітою; корегувальний – забезпечує адаптацію управлінських рішень до змін соціально-економічного середовища. Реалізація цієї Концепції дозволила створити методологічну основу для забезпечення дієвості реалізації механізмів публічного управління вищою освітою України, що сприяє підвищенню її якості, прозорості та євроінтеграції, а також формує підґрунтя для сталого суспільного розвитку;

– запропоновано методику оцінювання дієвості комплексного механізму публічного управління вищою освітою України, яка забезпечує цілісне, багаторівневе та індикаторне оцінювання дієвості усіх механізмів (правового, політичного, організаційного, економічного, кадрового, мотиваційного, інформаційного та комунікативного). Результатом стала розробка системи індикаторів і агрегованих індексів, що дозволяє кількісно визначати ефективність управлінських процесів у сфері вищої освіти, виявляти їх сильні й слабкі сторони, оцінку дієвості, а також формувати обґрунтовані рекомендації

для підвищення результативності механізмів публічного управління відповідно до європейських стандартів, потреб ринку праці та суспільних запитів;

– розроблено модель взаємодії та партисипації рівнів управління (глобального, національного, регіонального, рівня ЗВО та індивідуального) з ключовими механізмами публічного управління (правовим, політичним, організаційним, економічним, кадровим, мотиваційним, інформаційним і комунікативним), перевагою якої є комплексність механізмів публічного управління вищою освітою України, яка забезпечує системну інтеграцію всіх рівнів управління через єдину логіку функціонування механізмів, що дозволяє досягти інтеграцію управлінських процесів, їх адаптивності до динаміки зовнішнього середовища та відповідності потребам суспільства;

удосконалено:

– сутність механізмів публічного управління вищою освітою України, що дало змогу сформуванню цілісної моделі їх взаємозв'язку, взаємодії та впливу на ефективність функціонування системи вищої освіти в сучасних умовах глобалізації, цифровізації та євроінтеграції. На основі проведеного аналізу уточнено сутність понять *«механізм публічного управління»* та *«механізм публічного управління вищою освітою»*, запропоновано класифікацію механізмів публічного управління вищою освітою і удосконалено їх структуру, що виокремлює ключові механізми – правовий, політичний, організаційний, економічний, кадровий, мотиваційний, інформаційний та комунікативний – із визначенням їх змісту і взаємозалежностей; враховує багаторівневність управління (глобальний, національний, регіональний, рівень ЗВО, індивідуальний рівні), забезпечуючи системність та узгодженість управлінських рішень; поєднує механізми з етапами управлінського циклу. Отримані результати забезпечують теоретико-методологічне та практичне підґрунтя для вдосконалення механізмів публічного управління вищою освітою України, підвищення їх прозорості, адаптивності та відповідності європейським стандартам;

– концептуальні засади публічного управління вищою освітою України, що розкривають його як цілісну систему, і включають визначення понятійно-категоріального апарату публічного управління вищою освітою, у межах якого уточнено зміст і співвідношення базових понять «публічне управління» та «публічне управління вищою освітою». Шляхом проведення контент-аналізу виокремлено додатковий «первісний» етап формування термінів «Public administration», «Public management» і «Good Governance», що дало змогу поглибити розуміння еволюції категоріального апарату та визначити теоретико-методологічне підґрунтя для подальших досліджень механізмів публічного управління вищою освітою України. У межах дослідження запропоновано контекстну модель публічного управління вищою освітою, яка інтегрує ключові механізми публічного управління (правовий, політичний, організаційний, економічний, кадровий, мотиваційний, інформаційний і комунікативний) у єдину структурно-функціональну систему, що забезпечує узгодженість освітньої політики, підвищення якості освітніх послуг і стратегічний розвиток ЗВО відповідно до потреб суспільства та ринку праці;

– методичний підхід до визначення методів та принципів дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України, який ґрунтується на поєднанні системного, інституційного, соціально-орієнтованого та функціонального аспектів і передбачає встановлення відповідності між рівнями управління (глобальним, національним, регіональним, рівнем ЗВО та індивідуальним), що дозволило систематизувати методи дослідження у групи – загальнонаукові, емпіричні, порівняльного аналізу, прогностичні, статистичні, інституційного аналізу, соціологічні, а стратегічного аналізу та сучасні цифрові методи, виокремлено автором в окрему категорію. Результатом удосконалення є створення цілісної методологічної системи, що забезпечує комплексне дослідження механізмів публічного управління вищою освітою, враховує міжнародний досвід, цифровізацію та інноваційні підходи, а також сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень у сфері вищої освіти;

набули подальшого розвитку:

– методологічні засади дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України, які зосереджуються на поєднанні стратегічного аналізу з використанням сучасних цифрових технологій. Запропонований підхід відрізняється системністю, міждисциплінарністю та адаптивністю до умов глобалізації, цифрової трансформації та викликів воєнного і повоєнного періодів. Удосконалена методологія передбачає багаторівневу структуру аналізу (глобальний, національний, регіональний, рівень ЗВО та індивідуальний рівні) з відповідним набором методів стратегічного аналізу, а також інтеграцію цифрових інструментів і сервісів, що підвищує доказовість, об'єктивність і прозорість досліджень. У результаті розроблено поетапний алгоритм дослідження механізмів публічного управління вищою освітою, який забезпечує логічну послідовність від формування гіпотези до апробації результатів та вироблення практичних рекомендацій. Запропонована методологія створює підґрунтя для впровадження доказового, стратегічно орієнтованого публічного управління вищою освітою відповідно до європейських стандартів і суспільних потреб;

– інтегративний підхід для комплексного дослідження сучасного стану правового, політичного, організаційного, економічного, кадрового, мотиваційного, інформаційного та комунікативного механізмів публічного управління вищою освітою України з урахуванням їх взаємозв'язків, функціонального призначення та впливу на ефективність розвитку системи вищої освіти. На відміну від попередніх підходів, дослідження забезпечило цілісне бачення структури механізмів управління, що включає визначення їх складових, інструментів реалізації та напрямів удосконалення. Обґрунтування інтегративного підходу до аналізу механізмів публічного управління, що поєднує нормативно-правові, організаційно-інституційні, кадрово-мотиваційні та інформаційно-комунікативні аспекти управління вищою освітою, дало змогу сформулювати аналітичну основу для визначення стратегічних орієнтирів розвитку вищої освіти України в умовах євроінтеграції, цифровізації та зростання автономії закладів освіти. Запропонований підхід створює нову методологічну платформу для оцінювання дієвості механізмів публічного управління у сфері

вищої освіти, що враховує взаємодію всіх механізмів як єдиної системи, орієнтованої на якість, прозорість і сталий розвиток;

– ідентифікація та систематизація основних проблем і викликів публічного управління вищою освітою України, які впливають на дієвість реалізації державних механізмів, що відрізняється комплексним підходом до аналізу чинників, які впливають на ефективність застосування управлінських механізмів. На відміну від існуючих фрагментарних оцінок, у дослідженні сформовано узагальнену аналітичну матрицю проблем за ключовими напрямками: нормативно-правове регулювання, фінансування, якість освіти, автономія закладів вищої освіти, інтернаціоналізація, цифровізація, кадрове забезпечення, мотивація та комунікація. Отримані результати дозволили встановити взаємозв'язки між виявленими проблемами, їхніми причинами та управлінськими наслідками, а також, окреслити сучасні виклики, пов'язані з потребою узгодження національної системи вищої освіти з європейськими стандартами, цифровою трансформацією та принципами академічної доброчесності. Здійснене узагальнення створило аналітичну базу для подальшої розробки Концепції публічного управління вищою освітою України;

– підхід системного дослідження зарубіжного досвіду реалізації механізмів публічного управління вищою освітою, що на відміну від попередніх досліджень, які розглядали досвід окремих країн фрагментарно, передбачає комплексне порівняння моделей публічного управління у країнах ЄС, США, Великій Британії, Південній Кореї та ін. Отримані результати дозволили виокремити спільні закономірності успішного функціонування механізмів публічного управління – поєднання автономії університетів із державною підтримкою, розвитку державно-приватного партнерства, інтернаціоналізації освіти та формування «програмадського університету» як моделі взаємодії з суспільством. Систематизація цих практик створила концептуальну основу для адаптації найкращих міжнародних підходів до удосконалення механізмів публічного управління вищою освітою України в умовах глобалізації, цифровізації та європейської інтеграції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретико-методологічний доробок автора дисертації, пропозиції та рекомендації дослідження, використано та у подальшому також можуть бути застосовані для удосконалення механізмів публічного управління вищою освітою України. Висновки та рекомендації дослідження використовуються в практичній діяльності:

– Департаменту освіти і науки Івано-Франківської ОДА, що сприятиме підвищенню ефективності управлінських процесів, створенню сприятливих умов для модернізації освітньої системи та зміцненню позицій закладів вищої освіти на регіональному та національному рівнях (довідка впровадження від 26.03.2025 р.);

– Департаменту освіти та науки Івано-Франківської міської ради, що сприяє підвищенню якості публічного управління вищою освітою на муніципальному рівні, забезпечують розвиток кадрового потенціалу, ефективне

використання ресурсів та інтеграцію вищої освіти міста у європейський освітній простір (довідка впровадження від 23.07.2025 р. № 685/48-15/23в);

– Департаменту освіти і науки Львівської обласної військової адміністрації при оновленні Програми розвитку освіти Львівської області (довідка впровадження від 26.08.2025 р.);

– Тернопільської обласної військової адміністрації у процесі прийняття рішень у сфері вищої освіти (довідка впровадження від 28.08.2025 р. № 02-8992/10);

– ГО «Східно-Європейська спілка науковців» у підготовці аналітичних матеріалів та експертних висновків щодо стану та розвитку сфери вищої освіти України; для проведення тренінгів, круглих столів та просвітницьких заходів серед науковців і молодих дослідників щодо сучасних підходів до публічного управління вищою освітою; при розробці рекомендацій для наукових установ та закладів вищої освіти щодо удосконалення управлінських процесів, стратегічного планування; для інформаційно-аналітичного супроводу проєктів, спрямованих на розвиток наукового потенціалу вищої освіти (довідка впровадження від 23.07.2025 р. № 51/2025).

Результати наукового дослідження дисертантки використовують: в межах міжнародної програми академічної мобільності Erasmus+ KA1 – Mobility For Teaching в Академії імені Якуба з Париджу (м. Гожув-Великопольський, Польща) у процесі викладання були представлені результати докторського дисертаційного дослідження (довідка впровадження від 14.04.2025 р.); в закладах освіти Івано-Франківської, Волинської та Закарпатської областей у викладанні курсів для здобувачів вищої освіти спеціальності «Публічне управління та адміністрування» різних освітніх рівнів, зокрема: довідка від 21.07.2025 р. № 01-23/176 про впровадження результатів дисертаційного дослідження шляхом використання матеріалів роботи при викладанні лекційного та практичного курсу здобувачам вищої освіти зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника; довідка від 22.07.2025 р. № 03-24/04/2169 про впровадження результатів дисертаційного дослідження у Волинському національному університеті імені Лесі Українки; довідка від 23.07.2025 р. № 2594/01-14 про впровадження результатів дисертаційного дослідження у ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Особистий внесок здобувача. Ідеї, розробки, положення, висновки та наукові результати одержані автором особисто. Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно та містить актуалізовані висновки. У дисертаційному дослідженні не використовувалися матеріали кандидатської дисертації автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження розглянуто та схвалено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, серед яких, зокрема: «Сучасні аспекти реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу» (м. Переяслав, 6 червня 2025 р.); «Цифрове суспільство: міжнародні економічні відносини, управління, фінанси та соціум» (м. Дніпро,

25 квітня 2025 р.); «Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України» (м. Дніпро, 9 травня 2025 р.); «Наукова весна» (м. Дніпро, 26-28 березня 2025 р.); «Innovative Approaches in Modern Science and Technology» (м. Лісабон, Португалія, 26-28 березня 2025 р.); «Управління та адміністрування: реалії воєнного стану та перспективи розвитку» (м. Івано-Франківськ, 20 травня 2025 р.); «Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи» (м. Хмельницький, 25 лютого 2025 р.); «Управління та адміністрування: реалії воєнного стану та перспективи розвитку» (м. Івано-Франківськ, 29 травня 2024 р.); «Управління розвитком суб'єктів господарювання в умовах невизначеності» (м. Івано-Франківськ, 2 червня 2023 р.); Звітна наукова вебконференція викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2021 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, 4-5 квітня 2022 р.); Звітна наукова вебконференція викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2022 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, 3-7 квітня 2023 р.); Звітна наукова вебконференція викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2023 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, 1-5 квітня 2024 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 48 наукових праць, з них 6 статей у періодичних виданнях, що входять до міжнародної наукометричної бази даних Scopus та Web of Science, 21 стаття у наукових фахових виданнях України, 3 статті у інших наукових виданнях України, 1 стаття у виданнях країн ЄС, 1 розділ у монографії, 16 тез доповідей науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг дисертаційної роботи. Структура дисертації зумовлена її метою, поставленими завданнями, логікою проведення дослідження. Дисертація викладена на 637 сторінках друкованого тексту, з них обсяг основного тексту 421 сторінка; містить 36 таблиць, 37 рисунків, додатків на 143 сторінках. Текст роботи складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел включає 723 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної проблематики, визначено рівень її наукової опрацьованості, сформовано мету та ключові завдання, окреслено об'єкт і предмет дослідження. Подано теоретико-методологічні засади роботи, розкрито її зв'язок із державними та галузевими науковими програмами. Виокремлено положення, що становлять наукову новизну, наголошено на теоретичному й прикладному значенні отриманих результатів, наведено дані щодо їх апробації та оприлюднення у фахових виданнях, а також подана характеристика структури та обсягу дисертаційної роботи.

У першому розділі «**Теоретичні засади дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України**» проведено системний аналіз теоретичних основ публічного управління, що дало змогу обґрунтувати сутність,

етапність формування та сучасне розуміння поняття «публічне управління». Сформоване авторське визначення термінів «публічне управління» та «публічне управління вищою освітою». На основі використання сучасних цифрових сервісів проведено ґрунтовне дослідження етапів формування терміну «публічне управління», уточнено періодизацію його розвитку та виокремлено «первісний» етап, коли зароджувались поняття «Public administration», «Public management» та «Good Governance» (табл. 1).

Таблиця 1

Еволюція (етапність) розвитку публічного управління

Виокремлення у літературі			Запропоновано автором скоригувати на основі Google Ngram Viewer		
Етап	Назва етапу	Тривалість	Етап	Назва етапу	Тривалість
-	-	-	1	Первісний етап. Зародження термінів «Public Administration», «Good Governance»	1500-1880 pp.
1	Публічне адміністрування (Public Administration)	1880-1920 pp.	2	Публічне адміністрування (Public Administration)	1880-1920 pp.
2	Теорія управління (Public Management)	1920-1950 pp.	3	Теорія управління (Public Management)	1920-1950 pp.
3	Публічна політика та менеджмент (Public Policy & Management)	1950-1980 pp.	3	Публічна політика та менеджмент (Public Policy & Management)	1950-1980 pp.
4	Новий публічний менеджмент (New Public Management)	1980-1990 pp.	4	Новий публічний менеджмент (New Public Management)	1980-1990 pp.
5	Концепція «Доброго врядування» (Good Governance)	1990-ті pp.	5	Концепція «Доброго врядування» (Good Governance)	1990-ті pp.
6	Реформи публічного управління у ХХІ столітті	з 2000 р. до сьогодення	6	Реформи публічного управління у ХХІ столітті	з 2000 р. до сьогодення

**Джерело: систематизовано автором на основі проведеного дослідження.*

Аналіз інформації про кількість публікацій в базі Scopus за термінами «Public administration», «Public management», «Good governance» за 2015-2024 pp. свідчить про стійке зростання наукового інтересу до досліджень у цій сфері. «Public administration» залишається найбільш досліджуваною темою у сфері вищої освіти. «Public management» розвивається повільніше, але підтримує загальний тренд зростання. «Good governance» показує найвищу динаміку

зростання впродовж останніх років, що свідчить про зростання інтересу до ефективного врядування (рис. 1).

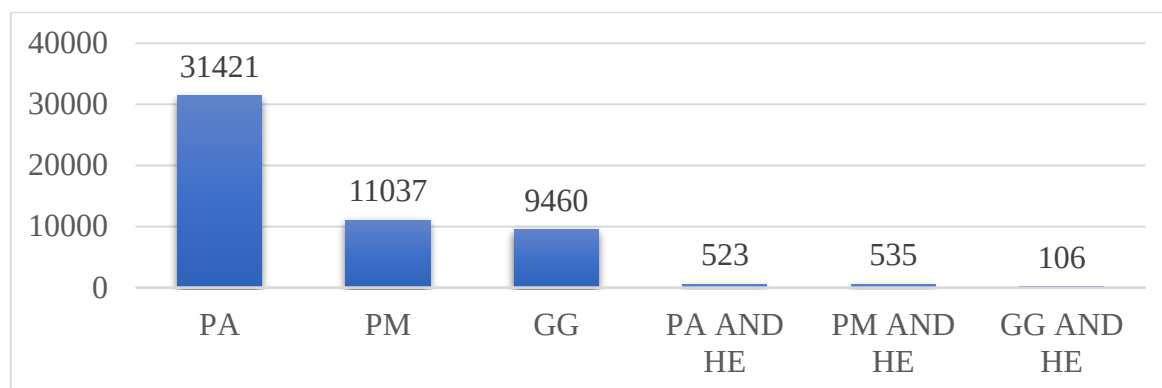

Рис. 1. Кількість публікацій в базі Scopus за досліджуваними термінами за весь період

**Джерело: складено автором на основі даних бази Scopus.*

***Примітка: PA – Public administration; PM – Public management; GG – Good Governance; PA AND HE – Public administration AND higher education; PM AND HE – Public management AND higher education; GG AND HE – Good governance AND higher education.*

Дослідження щодо «Public administration AND higher education» та «Public management AND higher education» є відносно рідкісними порівняно із загальними дослідженнями, що свідчить про те, що проблеми управління у сфері вищої освіти менш досліджені. Найменша увага до «Good governance AND higher education», що свідчить про складність дослідження інтересу до застосування принципів належного врядування у вищій освіті.

Досліджено понятійно-категорійний апарат публічного управління вищою освітою та розроблено контекстну модель системи публічного управління вищою освітою, яка демонструє ключові аспекти та взаємозв'язки між складовими для досягнення високої якості освітніх послуг (рис. 2).

У моделі виокремлено чотири блоки: понятійно-категоріальний блок, блок видів механізмів, блок забезпечення, блок управлінського впливу. У межах понятійно-категоріального блоку виокремлено такі складові, як: об'єкт, суб'єкт, предмет, мета, завдання, принципи, функції, методи, важелі, інструменти. Ідентифікація вказаних складових необхідна для ефективної реалізації усіх наступних етапів управлінського процесу. Для ефективної імплементації механізмів публічного управління виокремлено блок забезпечення, який представляє різні види забезпечень, зокрема: правове, нормативне, фінансово-економічне, інформаційно-комунікативне, організаційне, кадрове.

Сформовано авторське бачення трактування терміну «механізм публічного управління вищою освітою» як сукупності засобів, заходів, стимулів та інструментів, що реалізуються публічними інституціями для забезпечення функціонування та стратегічного розвитку сфери вищої освіти через призму задоволення суспільних потреб у наданні якісних освітніх послуг у сучасних умовах глобалізації та цифровізації.

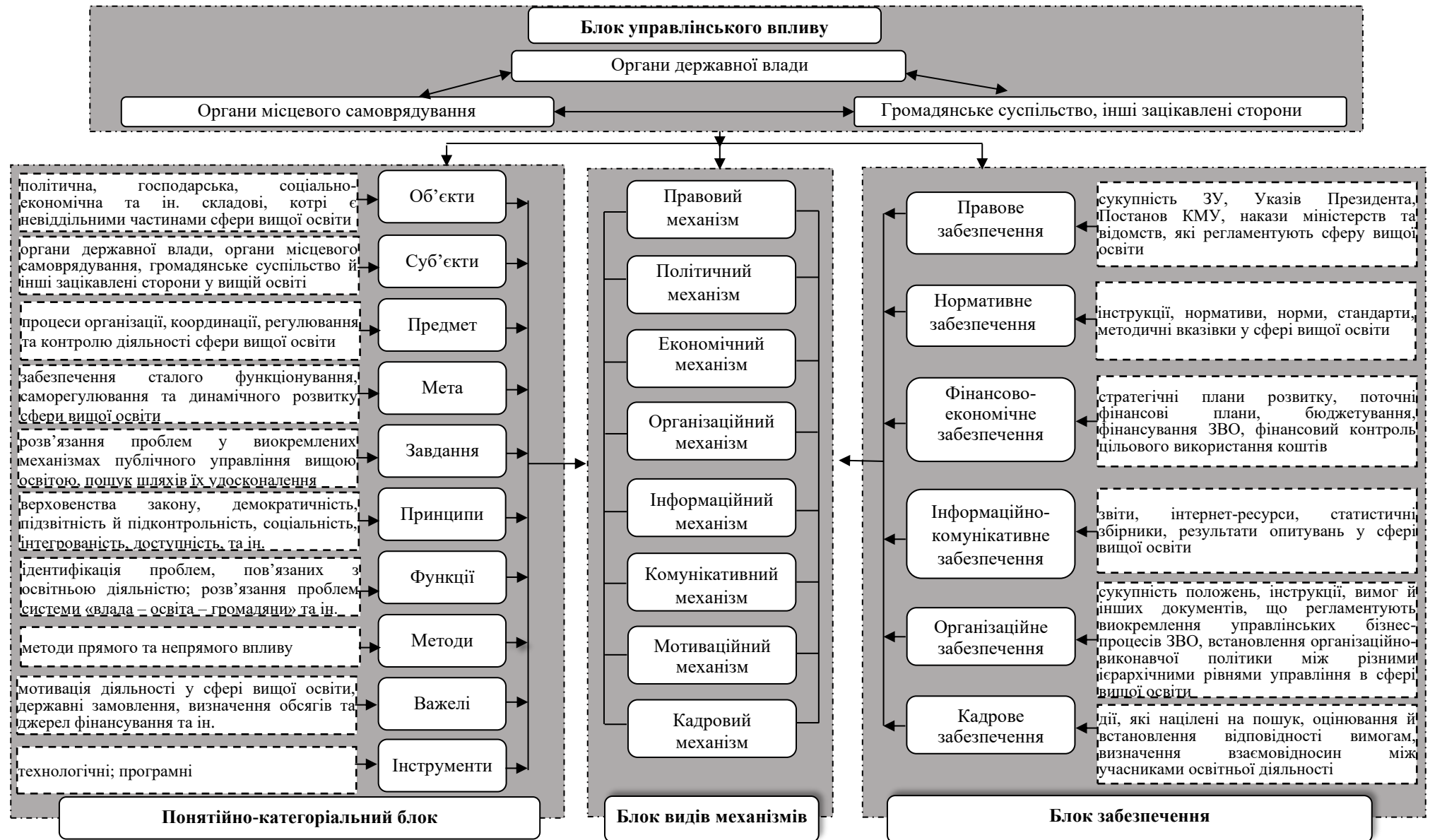

Рис. 2. Контекстна модель публічного управління вищою освітою

*Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження.

Встановлено, що термін «Public administration mechanisms» як дослідницький напрямок у публікаціях в базі Scopus має довшу історію розвитку, тоді, як термін «Public management mechanisms» сформувався та набув наукового визнання пізніше, що пов'язано з еволюцією підходів до публічного управління (рис. 3).

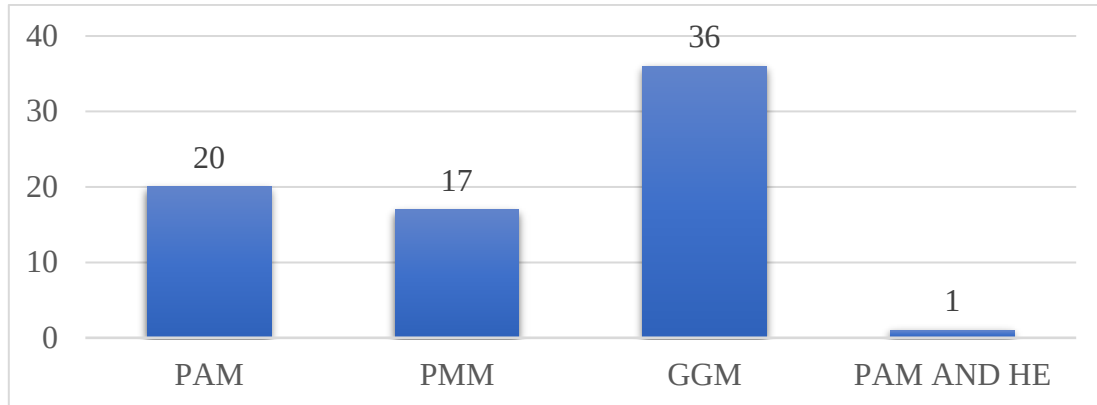

Рис. 3. Кількість публікацій в базі Scopus за досліджуваними термінами за весь період

**Джерело: складено автором на основі даних бази Scopus.*

***Примітка: PAM – Public administration mechanisms; PMM – Public management mechanisms; GGM – Good Governance mechanisms, PAM AND HE – Public administration mechanisms AND higher education.*

Виокремлено класифікаційні ознаки механізмів публічного управління вищою освітою за комплексністю, за функціональним призначенням, за рівнями управління, за особливостями побудови, за об'єктами управління, за суб'єктами управління, за напрямками управління, за видом управлінського впливу, за функціями управління, за способом забезпечення ефективності. Запропонована класифікація механізмів публічного управління вищою освітою має важливе методологічне та практичне значення, оскільки дозволяє впорядкувати та осмислити складну систему публічного управління вищою освітою з урахуванням різних аспектів, забезпечуючи глибше розуміння її структури та динаміки.

Обґрунтовано, що публічне управління вищою освітою України є важливим чинником забезпечення її конкурентоспроможності та інтеграції у європейський освітній простір. Виокремлено основні виклики: необхідність забезпечення автономії закладів вищої освіти (далі ЗВО), вдосконалення механізмів фінансування та зміцнення інституційної спроможності управлінських структур. Для ефективного вирішення вказаних проблем необхідна комплексна реформа публічного управління вищою освітою, яка базуватиметься на принципах прозорості, ефективності, автономії та міжнародної інтеграції. Важливим елементом є залучення всіх зацікавлених сторін – держави, університетів, громадськості, бізнесу та інших стейкхолдерів.

У другому розділі «**Методологічні засади дослідження механізмів публічного управління вищою освітою України**» обґрунтовано виокремлення

рівнів дослідження механізмів публічного управління вищою освітою: глобального, національного, регіонального, рівня закладів вищої освіти та індивідуального рівня (здобувачі вищої освіти, викладачі, адміністрація тощо), що дозволяє здійснити системний аналіз механізмів публічного управління з урахуванням багаторівневої структури, взаємозв'язків між рівнями, а також розкрити вплив міжнародного контексту та національної політики на функціонування сфери вищої освіти та учасників освітнього процесу (рис. 4).

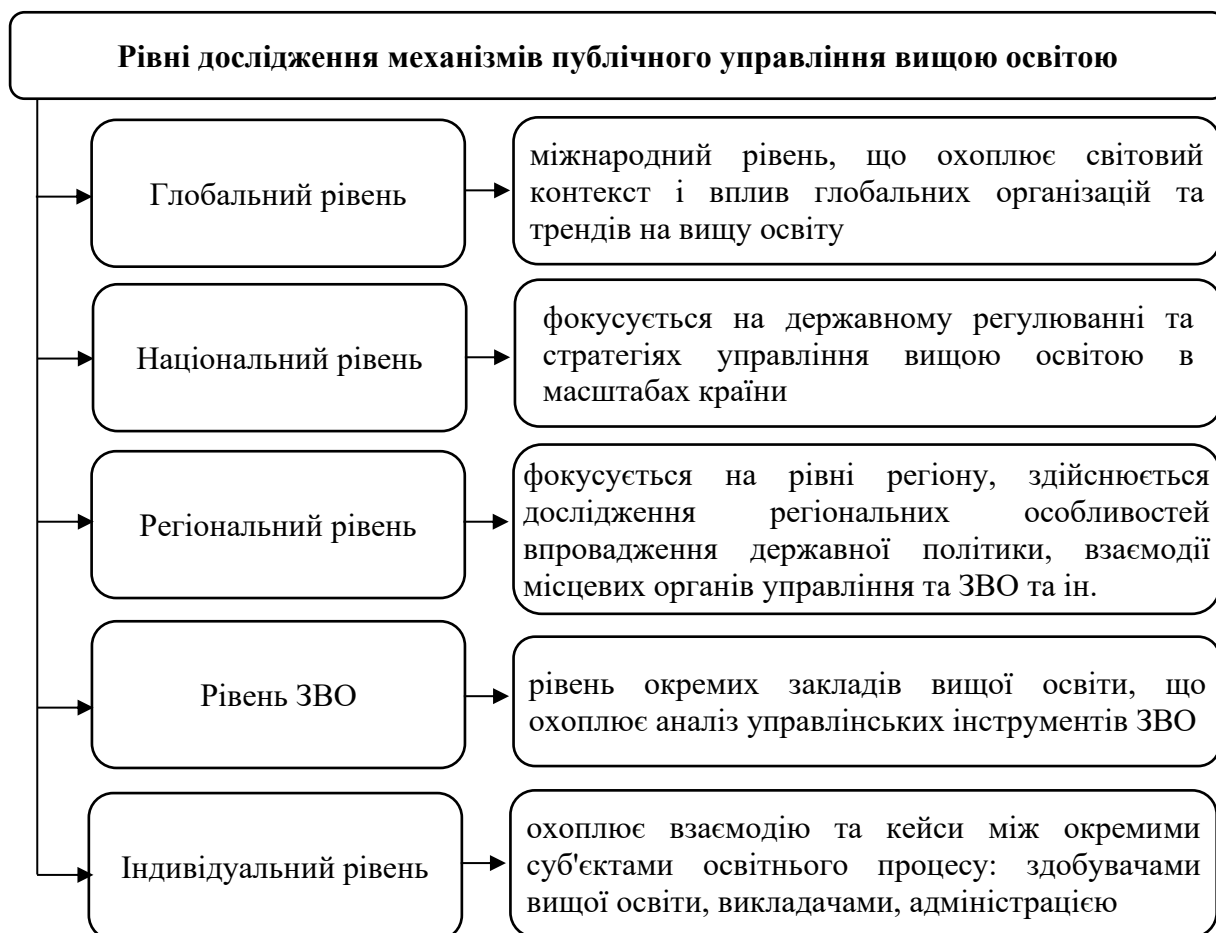

Рис. 4. Рівні дослідження механізмів публічного управління вищою освітою

**Джерело: розроблено автором.*

Проведено систематизацію методів дослідження механізмів публічного управління вищою освітою, які згруповані на загальнонаукові, емпіричні, методи порівняльного аналізу, прогностичні, статистичні, інституційні, соціологічні, а також виокремлено дві окремі групи: сучасні цифрові методи та методи стратегічного аналізу. Застосування розроблених методологічних засад дозволяє удосконалити механізми публічного управління вищою освітою України, сприяти підвищенню якості освітніх послуг, ефективності та конкурентоспроможності ЗВО.

Визначено методологічні принципи публічного управління вищою освітою, серед яких: принцип системності, законності, прозорості та підзвітності, автономії ЗВО, соціальної відповідальності, інноваційності та

адаптивності, партнерства та співпраці, ефективності та раціональності, інтеграції до міжнародного освітнього простору, інноваційно-дослідницької орієнтації.

Виокремлено класифікаційні ознаки сучасних цифрових сервісів та інструментів для дослідження механізмів публічного управління вищою освітою, серед яких: інструменти збору даних та відкритих джерел, аналізу наукової літератури, аналізу громадської думки та опитувань, візуалізації та обробки даних, аналізу текстових даних, співпраці та обміну даними (рис. 5). Застосування цих інструментів забезпечує глибинність та ґрунтовність дослідження, виводячи методологію аналізу механізмів публічного управління вищою освітою на новий рівень.

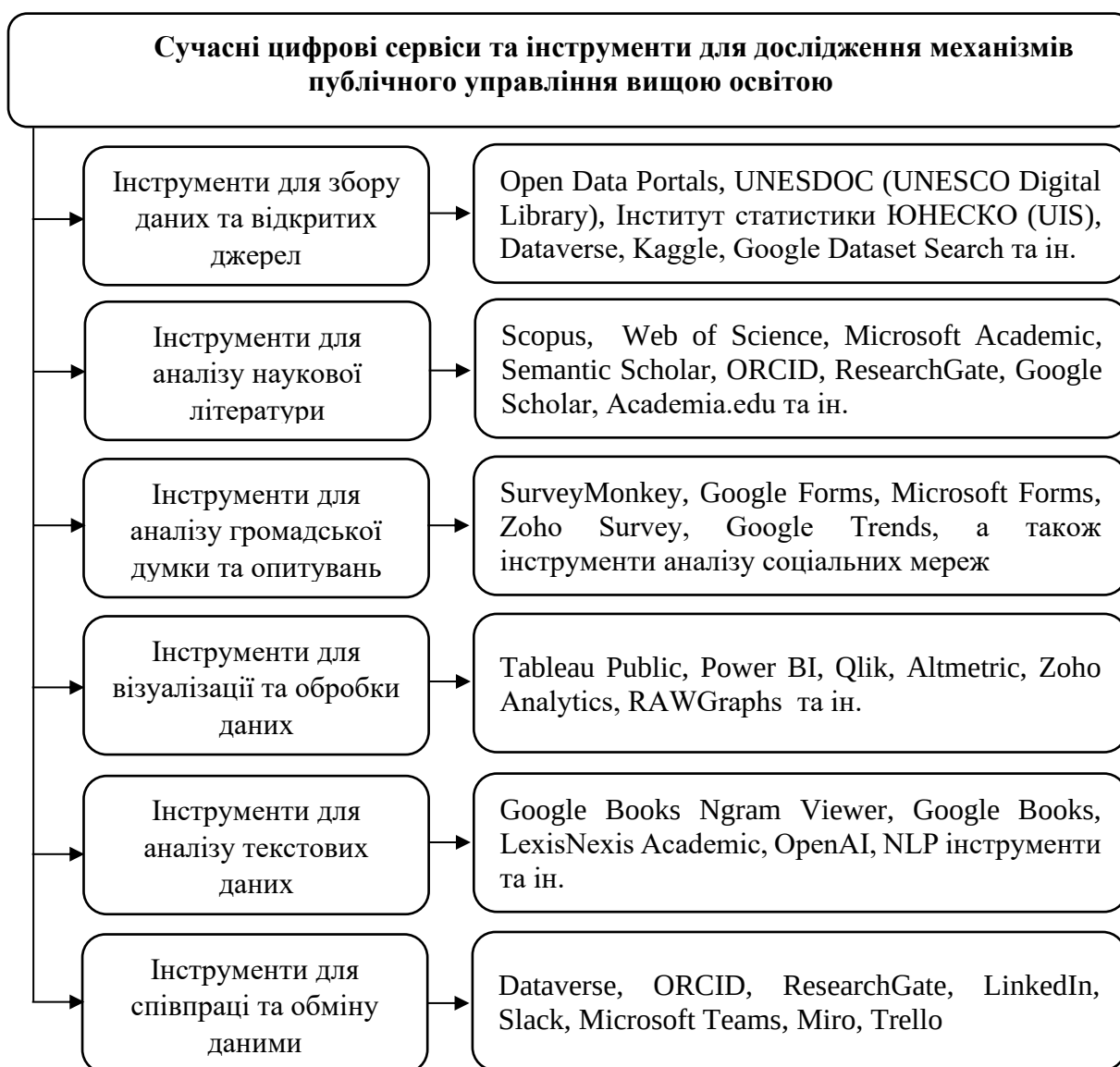

Рис. 5. Класифікація сучасних цифрових сервісів та інструментів для дослідження механізмів публічного управління вищою освітою

**Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження.*

Сформовано авторський підхід до методології дослідження з використанням баз даних Scopus, Web of Science, ORCID, Google Scholar,

Academia.edu, що передбачає визначення мети, завдань, об'єктів дослідження, критеріїв оцінки, методів збору та аналізу даних, поетапності проведення дослідження та визначення очікуваних результатів. Доведено, що використання зазначених баз дозволяє аналізувати академічні публікації з публічного управління вищою освітою, оцінювати тенденції реформування університетів, визначати цитованість робіт як показник впливовості досліджуваної теми.

Обґрунтовано доцільність використання методів стратегічного аналізу (SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, аналіз стейкхолдерів, бенчмаркінг, Balanced Scorecard та ін.) у дослідженні механізмів публічного управління вищою освітою. Використання методів стратегічного аналізу у розрізі рівнів публічного управління вищою освітою наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Використання методів стратегічного аналізу у розрізі рівнів публічного управління вищою освітою

Рівень управління	Назва аналізу	Застосування
1	2	3
Глобальний рівень (міжнародні тенденції, глобальні виклики, конкурентоспроможність освітніх систем)	PESTEL-аналіз	дослідження політичних, економічних, соціальних, технологічних, екологічних і правових факторів, що впливають на вищу освіту
	П'ять сил Портера	оцінка конкурентного середовища на міжнародному ринку освітніх послуг
	Бенчмаркінг	порівняння стратегій та підходів у різних країнах для визначення кращих практик управління
Національний рівень (освітня політика держави, фінансування, законодавчі ініціативи)	SWOT-аналіз	оцінка сильних і слабких сторін вищої освіти, а також можливостей та загроз
	Аналіз стейкхолдерів	визначення впливу уряду, громадянського суспільства, роботодавців та інших зацікавлених сторін
	Balanced Scorecard	збалансована оцінка ефективності державної політики у сфері вищої освіти
	Аналіз за методом сценаріїв	розробка альтернативних стратегій реформування вищої освіти в умовах невизначеності та ризику
	Модель PDCA	безперервне вдосконалення освітньої політики
Регіональний рівень (впровадження державної політики на рівні регіонів, взаємодія місцевих органів управління та ЗВО)	PESTEL-аналіз	дослідження впливу регіональних політичних, соціально-економічних, екологічних факторів на розвиток вищої освіти
	Аналіз стейкхолдерів	виявлення впливу місцевої влади, громадських організацій, бізнесу на розвиток ЗВО в регіоні
	SWOT-аналіз	оцінка сильних і слабких сторін освітнього середовища регіону, а також можливостей і загроз
	GAP-аналіз	визначення розривів між поточним станом регіональної освіти та бажаними результатами
	Бенчмаркінг	порівняння стратегій інших регіонів для адаптації найкращих практик

	Balanced Scorecard	оцінка результативності регіональних програм підтримки вищої освіти
Рівень ЗВО (управління університетами, стратегічний розвиток ЗВО)	SWOT + VRIO-аналіз	визначення конкурентних переваг закладу вищої освіти
	SPACE-аналіз	вибір стратегії розвитку ЗВО залежно від його внутрішнього потенціалу та зовнішніх факторів
	Портфельний аналіз (матриця BCG, GE/McKinsey)	оцінка ефективності освітніх програм та напрямів діяльності університету
	GAP-аналіз	виявлення розривів між поточним станом та стратегічними цілями ЗВО
	Статистичний аналіз	оцінка показників ефективності діяльності ЗВО
Індивідуальний рівень (здобувач, викладачі, персонал)	Метод соціологічного опитування	виявлення потреб та очікувань здобувачів і викладачів, роботодавців
	Balanced Scorecard	оцінка особистої ефективності викладачів та адміністративного персоналу
	Модель PDCA	впровадження індивідуальних програм розвитку для здобувачів та викладачів

**Джерело: складено автором на основі проведеного дослідження.*

Застосування цих методів сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, розробці ефективних антикризових стратегій, підвищенню конкурентоспроможності ЗВО на національному та міжнародному рівнях, адаптації освітніх установ до змін зовнішнього середовища, покращенню якості освітніх послуг, їх відповідності потребам ринку праці та забезпеченню сталого розвитку сфери вищої освіти України. Використання у практичній діяльності наведених методів наведено у роботі, а саме: SWOT-аналізу, PESTEL-аналізу, аналізу стейкхолдерів, GAP-аналізу, VRIO-аналізу, моделі McKinsey «7S», Balanced Scorecard, моделі PDCA, бенчмаркінгу.

На основі проведеного PESTEL-аналізу механізмів публічного управління вищою освітою України визначено, що найбільший вплив мають економічні, соціальні та юридичні фактори. Обмежене державне фінансування, економічна криза та розрив між вищою освітою і ринком праці суттєво впливають на якість та доступність вищої освіти. Соціальні аспекти, такі, як демографічна криза, високий суспільний попит на якісну вищу освіту та міграція здобувачів, також відіграють значну роль. Юридичні проблеми, зокрема недостатня правова визначеність у питаннях автономії ЗВО та бюрократія, гальмують розвиток вищої освіти. Технологічні та політичні фактори також мають значний вплив. Рівень цифровізації вищої освіти та впровадження інновацій є важливими для модернізації освітнього процесу, однак недостатній рівень кібербезпеки залишається проблемою. Політична стабільність та законодавчі ініціативи відіграють ключову роль у розвитку вищої освіти, зокрема у рамках євроінтеграційних процесів. Екологічні фактори мають відносно менший вплив. Хоча екологічна відповідальність ЗВО та адаптація до змін клімату є важливими, вони поки що не є пріоритетними у публічному управлінні вищою освітою.

За підсумками GAP-аналізу визначено, що найбільші розриви

спостерігаються за сферою фінансування (як державного, так і приватного), інтеграцією з ринком праці та роботодавцями, а також цифровізацією та технологічною інфраструктурою. Середні розриви виявлено у сфері контролю якості вищої освіти, інновацій та наукових досліджень, а також доступності вищої освіти для всіх соціальних верств і регіонів. Відповідно найменші розриви спостерігаються в міжнародній співпраці (хоча є резерв для покращення) та професійному розвитку викладачів (за умови додаткових стимулів).

VRIO-аналіз механізмів публічного управління вищою освітою України дав змогу встановити, що стійкими конкурентними перевагами є участь у програмах ЄС (Erasmus+, Horizon Europe), досвід міжнародного співробітництва, доступ до міжнародних грантів. Потенційними конкурентними перевагами є інтеграція до європейського освітнього простору, національна система акредитації за європейськими стандартами, інноваційні освітні методики. Недостатніми перевагами є система державного фінансування, відкритість освітнього ринку до іноземних партнерів, цифровізація освітніх процесів. Таким чином, проблемними зонами є недостатня організація для реалізації багатьох потенційних переваг, висока імітативність багатьох ресурсів через слабку інтеграцію внутрішніх процесів.

Впровадження системи PDCA у контексті вищої освіти в Україні інтегрується із трьома гілками влади: законодавчою, виконавчою та судовою, що дозволяє враховувати функціональність кожної гілки влади та пов'язаних з ними інституцій: законодавча влада забезпечує формування нормативно-правової бази, необхідної для ефективного функціонування вищої освіти; виконавча влада реалізує прийняті закони, координує діяльність освітніх установ, забезпечує фінансування та здійснює контроль за якістю вищої освіти; судова влада забезпечує правовий захист учасників освітнього процесу, сприяє вирішенню спорів та перевіряє законність рішень, прийнятих іншими гілками влади. Цей підхід забезпечує систематичний і скоординований розвиток вищої освіти, чітко розподіляючи функції між гілками влади і залученими інституціями та враховувати різні аспекти під час розробки стратегій, політик, програм у вищій освіті.

У третьому розділі **«Сучасний стан реалізації механізмів публічного управління вищою освітою України»** досліджено сучасний стан реалізації механізмів публічного управління вищою освітою в Україні.

Визначено, що правовий, політичний та організаційний механізми публічного управління вищою освітою забезпечують нормативну, стратегічну та інституційну основу функціонування вищої освіти. Правовий механізм визначає законодавчу базу, правовий статус ЗВО, регламенти та правову культуру.

Встановлено, що організаційний механізм публічного управління охоплює сукупність інститутів, процедур та процесів, за допомогою яких державні органи та органи місцевого самоврядування здійснюють свою діяльність. Серед його основних компонентів виокремлено:

- організаційну структуру управління, до якої входять державні органи, органи місцевого самоврядування, громадські організації та інститути громадянського суспільства;

- процедури та регламенти, тобто це норми та правила, що регулюють процес прийняття рішень, виконання завдань та контроль за їх виконанням;
- інструменти управління – оперативне планування, кадрове управління, ресурсне забезпечення; системи контролю та менеджменту якості в межах установи; моніторинг і зворотний зв'язок.

Політичний механізм формує стратегічні пріоритети освітньої політики, визначає цінності та орієнтири розвитку вищої освіти відповідно до потреб суспільства та економіки. Встановлено, що політичний механізм публічного управління вищою освітою складається з таких компонентів, як:

- стратегічні документи – концепції, стратегії розвитку вищої освіти, урядові програми, доктрина інформаційного суспільства, Болонський процес;
- політичні лідери – Президент, представники парламентських комітетів, політичних партій, групи впливу та інші політичні діячі, які задають політичний вектор освітніх змін;
- інструменти політичного впливу – виборчі програми, законотворчі ініціативи, коаліційні угоди, лобізм, експертні обговорення у сфері реформ;
- механізми взаємодії секторів – партнерство між державою, приватним сектором і громадянськістю, стейкхолдерська взаємодія у формуванні політики (зокрема, через ради, обговорення, форуми).

Розкрито зміст економічного механізму публічного управління вищою освітою як сукупності методів, інструментів і заходів публічного впливу для забезпечення розвитку сфери вищої освіти. Виокремлено його складові: фінансово-бюджетна політика у сфері вищої освіти, податково-кредитні стимули, управління якістю та регуляторні механізми, інвестиційно-інноваційний розвиток, міжнародна економічна співпраця.

Проведена діагностика ключових показників функціонування вітчизняних ЗВО свідчить про стійкі тенденції до скорочення кількості ЗВО, здобувачів вищої освіти та випускників, що зумовлено низкою рушійних факторів змін не тільки у вищій освіті, але й у суспільстві у цілому (рис. 6).

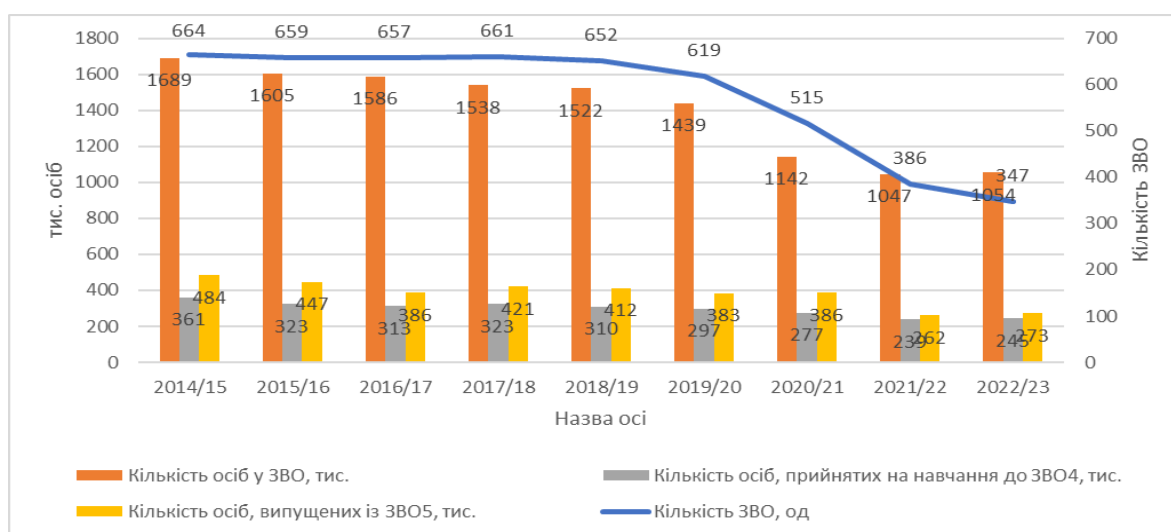

Рис. 6. Діагностика ключових показників вітчизняних ЗВО

*Джерело: складено автором на основі даних Держстату.

Аналіз видатків на вищу освіту в Україні за 2014-2024 рр. (рис. 7), дав змогу виявити поступове зростання обсягів фінансування з державного бюджету та посилення ролі освітньої субвенції як основного інструменту бюджетної підтримки цієї сфери. Незважаючи на певні коливання у видатках, зокрема зниження у 2016 р. та суттєве скорочення у 2023 р. через воєнний стан, загальна тенденція характеризується стабільним підвищенням рівня фінансування, що свідчить про пріоритетність розвитку освіти у державній політиці.

Рис. 7. Аналіз видатків на вищу освіту в Україні за 2014-2024 рр.

**Джерело: складено автором на основі даних Держстату.*

Обґрунтовано важливість формування кадрового механізму публічного управління вищою освітою для ефективного управління персоналом в органах державної влади, місцевого самоврядування та інших публічних інституціях. Виокремлено його основні складові: кадрову політику, рекрутинг та відбір, оцінювання та розвиток персоналу, управління трудовими відносинами. Загальом публічне управління кадровим забезпеченням вищої освіти здійснюється за чотирма рівнями (рис. 8).

Виокремлені рівні кадрового забезпечення публічного управління вищою освітою формують загальний кадровий механізм публічного управління вищою освітою, що проявляється через встановлення рівня забезпечення кадровим складом, вимог до них та їх відповідності, а також визначення взаємодії між цими рівнями. У розрізі цих рівнів формується підсистема керівного складу регіональних управлінь освіти та визначаються напрями реалізації публічно-управлінських рішень на місцевому рівні; визначаються вимоги до керівників закладів вищої освіти та порядок їх діяльності; визначають вимоги до працівників ЗВО.

Визначено ключові елементи мотиваційного механізму публічного управління, серед яких: фінансові стимули, які передбачають виплату заробітної плати, премій, надбавок, соціальних пільг тощо; системи винагородження та визнання, що передбачають надання похвали, подяк, грамот, визнання досягнень, нагороди та інші форми винагородження; професійний розвиток

передбачає можливості для навчання, підвищення кваліфікації, розвиток кар'єри, що може стати потужним мотиватором для співробітників ЗВО; соціальний вплив, котрий проявляється через роботу у команді, взаємодію з колегами, створення позитивних відносин в колективі, що сприяє більш високій мотивації; участь у прийнятті рішень, що означає залучення співробітників до процесів прийняття рішень, а це у свою чергу сприяє збільшенню в них відчуття власної важливості та мотивації.

Рис. 8. Кадрове забезпечення публічного управління вищою освітою за рівнями публічного управління

**Примітка: А – формують підсистему керівного складу регіональних управлінь освіти та визначають напрями реалізації державно-управлінських рішень на місцевому рівні; Б – визначають вимоги до керівників закладів вищої освіти та порядок їх діяльності; В – визначають вимоги до працівників ЗВО.*

**Джерело: розроблено автором на онові проведеного дослідження.*

Досліджено, що інформаційний механізм слід розглядати як сукупність засобів і методів збору, обробки, зберігання, передачі та використання інформації для прийняття ефективних управлінських рішень, серед його компонентів виокремлено:

- інформаційні системи та бази даних, які передбачають: системи, які дають змогу реєструвати (вести облік) здобувачів вищої освіти, викладачів, освітніх програм, наукових досліджень та ін.; системи управління освітнім процесом; офіційні вебсайти та портали для публікації нормативно-правових актів, звітів та іншої важливої інформації;
- аналітичні платформи, котрі включають системи моніторингу якості освіти та інструменти для збору, аналізу та візуалізації даних про ефективність ЗВО;
- електронні сервіси, до яких віднесено онлайн реєстрація та управління студентськими записами, а також портали для подачі заявок на гранти, стипендії та інші види фінансової підтримки;
- технологічна інфраструктура, до якої віднесено сервери, мережеве обладнання та програмне забезпечення для забезпечення безперебійної роботи інформаційних систем, кібербезпека для захисту даних;
- освітні та навчальні ресурси, які включають електронні бібліотеки, бази даних наукових публікацій та інших навчальних матеріалів, а також платформи для дистанційного навчання та онлайн-курсів.

Обґрунтовано, що комунікативний механізм забезпечує взаємодію між владою та громадськістю через інформаційні канали (можуть бути офіційні вебсайти органів влади, соціальні мережі, прес-релізи, медіа та інші засоби масової інформації), громадські консультації та слухання (це організація громадських обговорень, слухань, консультацій з громадськістю для збору думок та зворотного зв'язку), прямі контакти (зустрічі, круглі столи, форуми, конференції, де представники влади можуть безпосередньо спілкуватися з громадянами), зворотний зв'язок (системи збору та аналізу відгуків від громадян для покращення роботи органів влади) та освітньо-інформаційні кампанії (інформування громадян про їх права, можливості участі в управлінні, діяльність органів влади).

У четвертому розділі «Зарубіжний досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою» висвітлено закордонний досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою, що дозволило систематизувати успішні практики та визначити перспективні напрями їх адаптації в Україні.

Вища освіта в Європейському Союзі є важливим елементом соціально-економічного розвитку та інноваційного потенціалу регіону. Згідно з даними Євростату, у 2023 році 43,1% молодих людей віком 25–34 років у ЄС мають вищу освіту. У порівнянні із 2022 та 2021 роками цей показник становив 42% та 41% відповідно. ЄС прагне підвищити цей показник до 45% до 2030 року. Рівень здобуття вищої освіти варіюється між регіонами (рис. 9). Крім цього, у 2023 році 12,7% населення ЄС у віці 25–64 років брали участь у навчанні. У регіонах ЄС

ця частка є найбільшою у столичному регіоні Швеції Стокгольмі і становить 41,3%.

Визначено, що публічне управління вищою освітою в Європейському Союзі реалізується через багаторівневий підхід, що поєднує національну автономію з європейською інтеграцією.

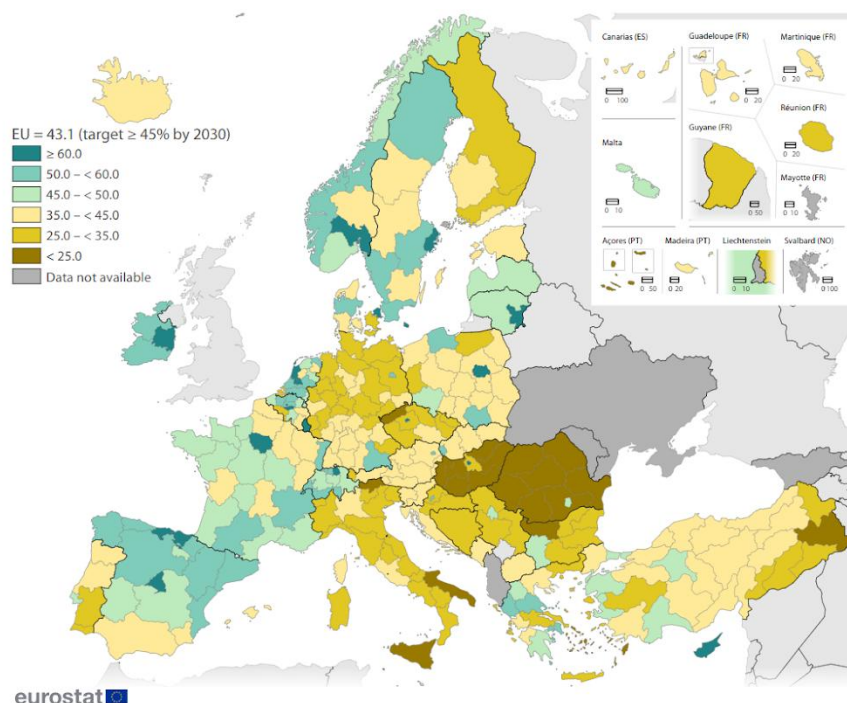

Рис. 9. Рівень вищої освіти, 2023 р. (% людей віком 25–34 роки, за регіонами країн-членів ЄС)

*Джерело: Євростат.

Аналіз таких ініціатив, як Болонський процес, програма Erasmus+ і механізми забезпечення якості освіти, засвідчив їхню важливу роль у гармонізації освітніх систем, підвищенні мобільності здобувачів вищої освіти і викладачів та зміцненні конкурентоспроможності університетів.

Однак, під час реалізації механізмів публічного управління вищою освітою в ЄС також виникає низка викликів, серед яких фінансова нерівність між країнами-членами, необхідність адаптації до цифрової трансформації та глобалізаційних процесів. Попри це, ефективне використання ресурсів і механізмів співпраці дозволяє країнам ЄС розвивати систему вищої освіти, що відповідає сучасним вимогам ринку праці та суспільства.

Європейський досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою демонструє ефективний приклад інтеграції національних освітніх стратегій із загальноєвропейськими ініціативами, спрямованими на забезпечення якості, доступності та конкурентоспроможності освіти. Аналіз підтверджує, що процес прийняття рішень у цій сфері є багаторівневим і охоплює значну кількість інституцій і нормативних документів, що забезпечують прозорість, субсидіарність та інклюзивність.

Досліджено, що американський досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою базується на поєднанні децентралізованого управління, автономії університетів, співпраці з учасниками ринку праці та громадськістю. Завдяки цьому забезпечується високий рівень якості освіти, науково-дослідної діяльності та впровадженню інновацій. Виокремлено переваги: фінансова диверсифікація (державні субсидії, гранти, приватні інвестиції), високий рівень академічної автономії та підтримка доступності освіти для різних соціальних груп через фінансову допомогу, що сприяє розвитку науки, впровадженню інновацій та підвищенню якості освіти.

Децентралізоване управління та автономія університетів передбачає гнучкість управління, тобто кожен штат має власну систему управління освітою, що дозволяє враховувати місцеві потреби й специфіку регіону. Університети мають високий рівень автономії у визначенні навчальних програм, політики прийому, фінансового планування та управління ресурсами. Також університети швидко реагують на виклики ринку праці та суспільства, впроваджуючи нові програми, модернізуючи навчальні процеси.

Фінансова диверсифікація передбачає залучення приватного капіталу через благодійні внески, донорські програми, гранти та підтримка від випускників забезпечують університетам стабільність і ресурси для інновацій. Також університети мають державну підтримку за допомогою програми субсидій і грантів від федерального уряду та влади штатів сприяють доступності освіти. Крім цього, окрім навчання, університети отримують дохід від дослідницьких контрактів, патентів, партнерських програм з бізнесом і наукових проєктів.

Серед викликів виявлено зростання вартості навчання, потреба в забезпеченні рівності доступу до освіти та адаптація до нових глобальних викликів, зокрема цифровізації та екологічної стійкості, залишаються важливими питаннями для вдосконалення системи.

Досвід США може стати цінним для реформування вищої освіти в Україні. Адаптація таких принципів, як автономія університетів, стимулювання інноваційної діяльності, залучення приватного капіталу та інтеграція з міжнародною освітньою спільнотою, дозволить підвищити конкурентоспроможність вітчизняної освіти на глобальному рівні.

Виявлено, що британський досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою поєднує в собі багатовікові академічні традиції та сучасні підходи до регулювання, що робить її однією з найефективніших та найвпливовіших у світі. Він ґрунтується на принципі автономії університетів, який дозволяє закладам самостійно формувати освітні програми, визначати стратегію розвитку та управляти ресурсами. Водночас держава та незалежні регуляторні органи забезпечують високу якість освіти, прозорість та підзвітність перед суспільством, що підтримує довіру до системи. Суттєвими чинниками успіху є диверсифіковане фінансування, яке поєднує державні інвестиції, плату за навчання, благодійні внески та комерційну діяльність університетів, а також інтернаціоналізація, що сприяє зміцненню позицій британських закладів у глобальних рейтингах.

Досвід реалізації механізмів публічного управління вищою освітою Японії поєднує централізовану державну політику з операційною автономією університетів. Через інвестиції в науку, інтернаціоналізацію та цифровізацію, Японія створює динамічну, якісну й інноваційну освітню систему, здатну відповідати як внутрішнім викликам, так і глобальним змінам. Цей досвід може бути прикладом для країн, які прагнуть збалансувати контроль держави з академічною свободою та гнучкістю.

Порівнюючи процес прийняття публічно-управлінських рішень щодо вищої освіти у досліджуваних країнах, виявлено, що у Фінляндії діє децентралізація та автономія, тобто університети мають високу ступінь автономії у прийнятті академічних та адміністративних рішень. Вони самостійно розробляють навчальні програми, керують фінансами та здійснюють наукову діяльність. Міністерство освіти і культури Фінляндії здійснює державний нагляд та визначає загальні стратегії та політики, але не втручається в щоденне управління університетами. Наглядові органи контролюють відповідність діяльності університетів національним стандартам якості. Також університети тісно співпрацюють з органами місцевої влади та бізнесом, адаптуючи свої програми до потреб регіональної економіки.

У Південній Кореї – централізоване управління, що передбачає, що Міністерство освіти Південної Кореї визначає національні стратегії розвитку вищої освіти, контролює якість освіти і надає фінансову підтримку університетам. Також Міністерство встановлює стандарти для акредитації університетів, забезпечуючи високу якість освіти. Університети активно співпрацюють з бізнесом та індустрією, залучаючи інвестиції для досліджень та інновацій.

Порівняння процесу прийняття рішень щодо вищої освіти Канади, Японії та Сінгапуру демонструє різні моделі управління, які відображають особливості політичних систем і стратегічних пріоритетів кожної країни. Канада має чітко виражену децентралізовану федеративну систему, де основні рішення приймаються на рівні провінцій. Провінційні міністерства освіти визначають політику, акредитацію та фінансування, тоді як університети мають значну автономію в академічних та адміністративних справах. Федеральний уряд відіграє допоміжну роль, зосереджуючись на підтримці досліджень і студентських програм на національному рівні.

В Японії функціонує гібридна централізовано-децентралізована система, в якій Міністерство освіти розробляє загальну стратегію та фінансує університети через довгострокові угоди. Університети, реформовані у формі національних корпорацій, зберігають академічну автономію, але є підзвітними за досягнення визначених результатів. Підтримку якості та інновацій забезпечують незалежні агенції.

Сінгапур має високо централізовану та стратегічно керовану систему, де Міністерство освіти повністю контролює формування політики, фінансування та ефективність університетів через систему показників результативності. Університети мають автономію в межах державної політики, а інші державні інституції, забезпечують інтеграцію освіти з економікою, наукою та інноваціями.

Така система демонструє високу ефективність завдяки чіткій координації та прив'язці освітньої системи до національного розвитку.

Процес прийняття рішень щодо публічного управління вищою освітою у деяких країнах варіюється від високоцентралізованих систем (Південна Корея, Франція) до більш децентралізованих та автономних систем (Фінляндія, Німеччина). Центральні органи влади в усіх країнах встановлюють загальні стратегії та стандарти, проте рівень автономії університетів значно відрізняється. У Фінляндії та Німеччині університети мають більшу свободу у прийнятті рішень, що дозволяє їм адаптуватися до місцевих потреб та умов. У Південній Кореї та Франції держава відіграє більш активну роль у контролі та фінансуванні, забезпечуючи стандартизацію та відповідність національним пріоритетам.

Успішний досвід реалізації механізмів поєднує принципи автономії університетів, державну підтримку, залучення приватного сектору та міжнародну співпрацю. Децентралізований підхід, як у США та Великій Британії, дозволяє університетам бути гнучкими та адаптивними до змінних умов. Централізовані системи, як у Франції, забезпечують стандартизацію та контроль якості. Державно-приватне партнерство, як у Німеччині та Південній Кореї, сприяє інноваціям та розвитку досліджень. Інтернаціоналізація та розвиток онлайн-освіти відкривають нові можливості для доступу до якісної освіти. Впровадження найкращих практик може допомогти створити ефективну та стійку систему вищої освіти, яка відповідатиме потребам суспільства.

Доведено, що ефективно прийняття рішень у прогресивному досвіді реалізації механізмів публічного управління сприяє модернізації системи вищої освіти, створює умови для інноваційного розвитку, підвищення конкурентоспроможності ЗВО та їх відповідності вимогам сучасного світу. Успішна реалізація такого досвіду потребує скоординованих дій держави, університетів, бізнесу та громадськості.

У п'ятому розділі **«Інноваційний концепт механізмів публічного управління вищою освітою України»** обґрунтовано і сформовано розуміння комплексності механізмів як багаторівневої системи, що об'єднує правовий, політичний, організаційний, економічний, кадровий, мотиваційний, інформаційний та комунікативний механізми у цілісну модель управління, та є передумовою забезпечення сталого розвитку галузі, її відповідності державній політиці, суспільним потребам та міжнародним стандартам.

Встановлено, що взаємозв'язок механізмів на різних рівнях управління забезпечує системність та узгодженість управлінських процесів, інтеграцію освітньої політики у діяльність ЗВО та врахування потреб ключових стейкхолдерів. Виокремлено функціональні процеси планування, організації, аналізу, оцінювання, контролю та регулювання як основні складові дієвого функціонування комплексного механізму. Розроблена модель взаємозв'язку рівнів публічного управління вищою освітою та механізмів публічного управління наведена на рис. 10.

Визначено, що глобальний рівень формує стратегічні орієнтири, національний – реалізує політики та стандарти, регіональний – адаптує політики до місцевих умов, рівень ЗВО – організовує реалізацію освітніх процесів, а

індивідуальний рівень – створює основу для особистого професійного розвитку та залучення до управління якістю освіти.

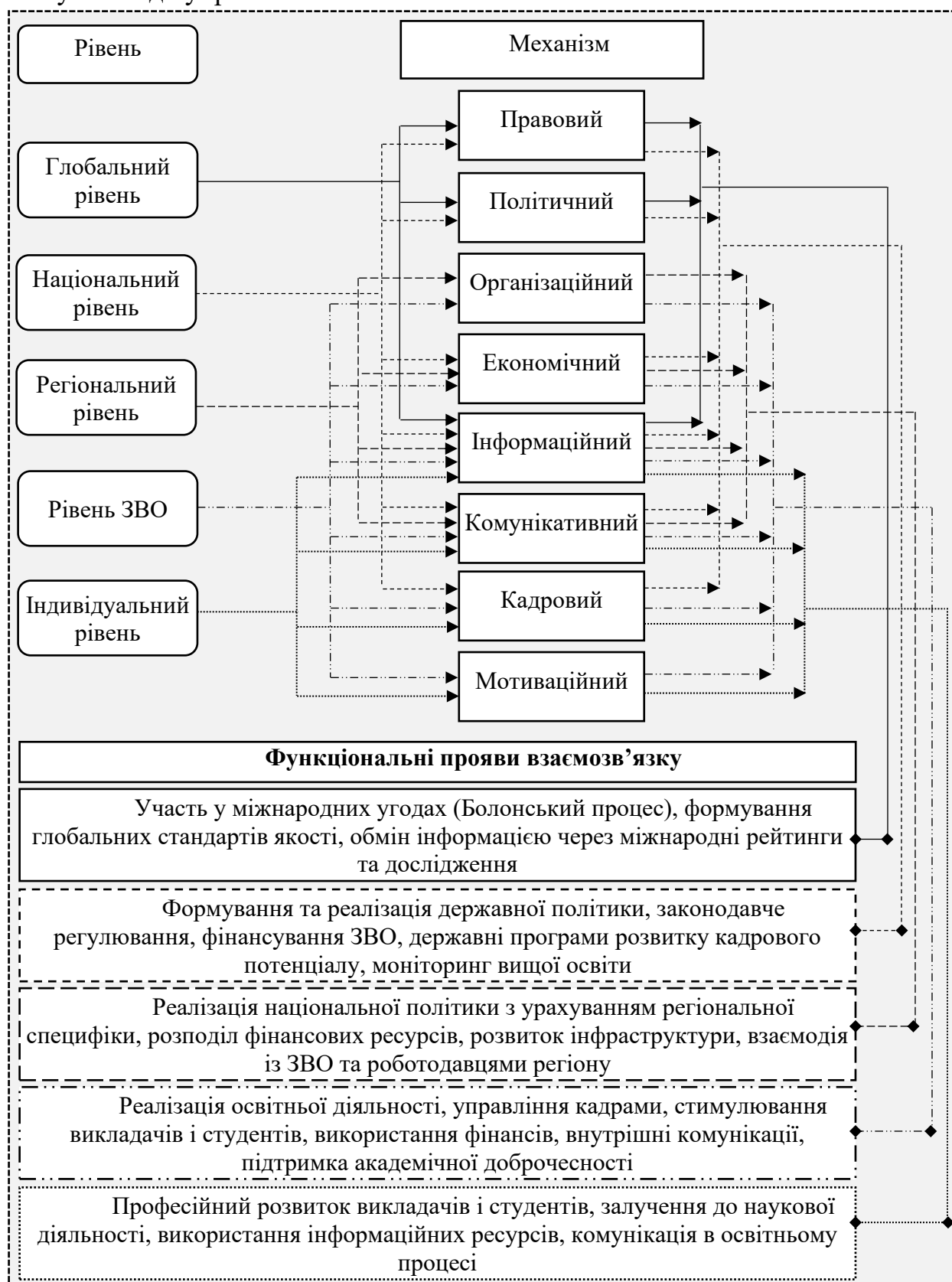

Рис. 10. Модель взаємозв'язку рівнів публічного управління вищою освітою та механізмів публічного управління

*Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження.

Кожен рівень управління виконує власні функції, проте вони узгоджуються через механізми, що створюють можливість реалізації державної політики, розвитку автономії закладів вищої освіти, залучення громадськості та бізнесу до управління освітою, формування ресурсної бази та забезпечення якості освітніх послуг. Завдяки поєднанню правового регулювання, економічного стимулювання, організаційної побудови управління, розвитку кадрового потенціалу, впровадження мотиваційних інструментів, інформаційного забезпечення та ефективної комунікації між учасниками освітнього процесу, система управління набуває цілісності та системності.

Сформовано структурно-функціональну модель комплексного механізму публічного управління вищою освітою України, яка забезпечує поєднання структурних механізмів і функціональних процесів управління, що створює системну основу для забезпечення якості освіти, розвитку кадрового потенціалу, ефективного використання ресурсів та прозорості прийняття рішень у сфері вищої освіти (рис. 11).

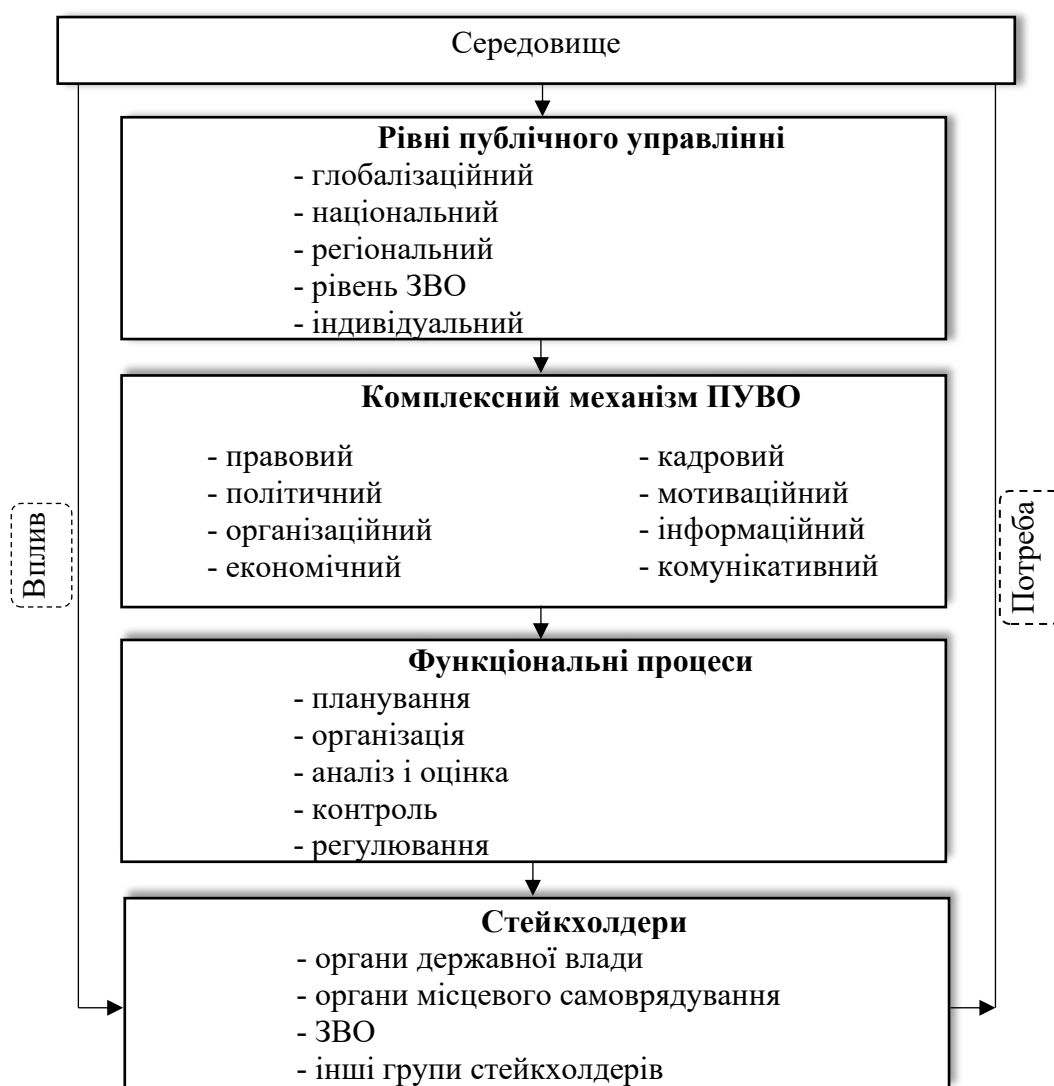

Рис. 11. Структурно-функціональна модель комплексного механізму публічного управління вищою освітою України

**Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження.*

Розроблено комплексну систему оцінювання дієвості механізмів публічного управління вищою освітою, що є необхідною умовою для забезпечення цілісності, прозорості та результативності управлінських процесів. Запропонована методика базується на виокремленні ключових управлінських механізмів – правового, організаційного, політичного, економічного, кадрового, мотиваційного, інформаційного та комунікативного – та побудові для кожного з них відповідної системи індикаторів і профільних індексів.

Кожен індекс вимірює специфічні аспекти функціонування комплексного механізму: кадровий механізм – забезпечує добір, розвиток і підтримку персоналу, формує професійний потенціал ЗВО; мотиваційний механізм – спрямований на стимулювання продуктивності працівників і викладачів через системи заохочень, визнання та умов праці; економічний механізм – охоплює фінансування, дієве управління ресурсами, фінансову автономію та стимулювання інновацій; правовий механізм – визначає нормативно-правове поле функціонування ЗВО, забезпечує відповідність діяльності законодавству; організаційний механізм – регулює структури управління, процедури, внутрішні регламенти та взаємодію між рівнями; політичний механізм – відображає вплив державної політики, участь у формуванні стратегій, дотримання принципів автономії та демократії; інформаційний механізм – забезпечує відкритість, прозорість та доступність даних для учасників освітнього процесу; комунікативний механізм – відповідає за взаємодію між управлінцями, викладачами, здобувачами та громадськістю, а також за налагодження зворотного зв'язку.

На основі визначення індексів дієвості функціонування різних видів механізмів публічного управління вищою освітою визначено узагальнений агрегований індекс дієвості комплексного механізму публічного управління вищою освітою за наступною формулою:

$$ZCME = 0,2 ZIKM + 0,1 ZIMM + 0,15 ZIEM + 0,15 ZPLM + 0,1 ZIOM + 0,05 ZIPM + 0,15 ZIIM + 0,1 ZICM \quad (1)$$

- де, ZIKM – Зведений індекс кадрового механізму; ZIMM – Зведений індекс мотиваційного механізму; ZIEM – Зведений індекс економічного механізму; ZPLM – Зведений індекс правового механізму; ZIOM – Зведений індекс організаційного механізму; ZIPM – Зведений індекс політичного механізму; ZIIM – Зведений індекс інформаційного механізму; ZICM – Зведений індекс комунікативного механізму.

Побудова агрегованих індексів дозволяє порівнювати ЗВО за рівнем дієвості управління, виявляти сильні та слабкі зони, а також формувати обґрунтовані рекомендації для вдосконалення.

Доведено доцільність впровадження авторської Концепції публічного управління вищою освітою України, що визначає стратегічні орієнтири розвитку системи, а комплексний механізм трансформує ці орієнтири у практичні управлінські рішення.

Концепція публічного управління вищою освітою передбачає створення єдиної, взаємопов'язаної системи управління, де ключовими принципами стають: прозорість та підзвітність у діяльності ЗВО; інтеграція цифрових

інструментів управління для оптимізації процесів планування, моніторингу та оцінки якості освітніх послуг; посилення ролі академічної доброчесності та інституційної автономії, що дозволяє університетам гнучко адаптуватися до вимог ринку праці та глобальних змін; участь громадськості та стейкхолдерів у процесі формування політик у сфері вищої освіти; орієнтація на сталий розвиток та євроінтеграційний вектор держави.

Запропонована науково-обґрунтована Концепція публічного управління вищою освітою України містить цільовий компонент, що дає змогу узгодити стратегічні пріоритети публічного управління вищою освітою України; концептуальний компонент, що обґрунтовує ключові підходи та принципи до функціонування механізмів публічного управління вищою освітою України; організаційно-управлінський компонент, який передбачає створення багаторівневої системи публічного управління вищою освітою (глобальний, національний, регіональний, рівень ЗВО та індивідуальний рівні) із чітким розподілом функцій, ролей та відповідальності суб'єктів управління; оцінювально-результативний компонент, що включає систему індикаторів та профільних індексів для оцінювання дієвості механізмів публічного управління вищою освітою, визначення сильних і слабких зон у діяльності ЗВО; корегувальний компонент, що забезпечує адаптацію управлінських рішень відповідно до змін зовнішнього середовища, потреб ринку праці, запитів суспільства та міжнародних стандартів вищої освіти.

Запропоновано етапи впровадження Концепції публічного управління вищою освітою України (рис. 12).

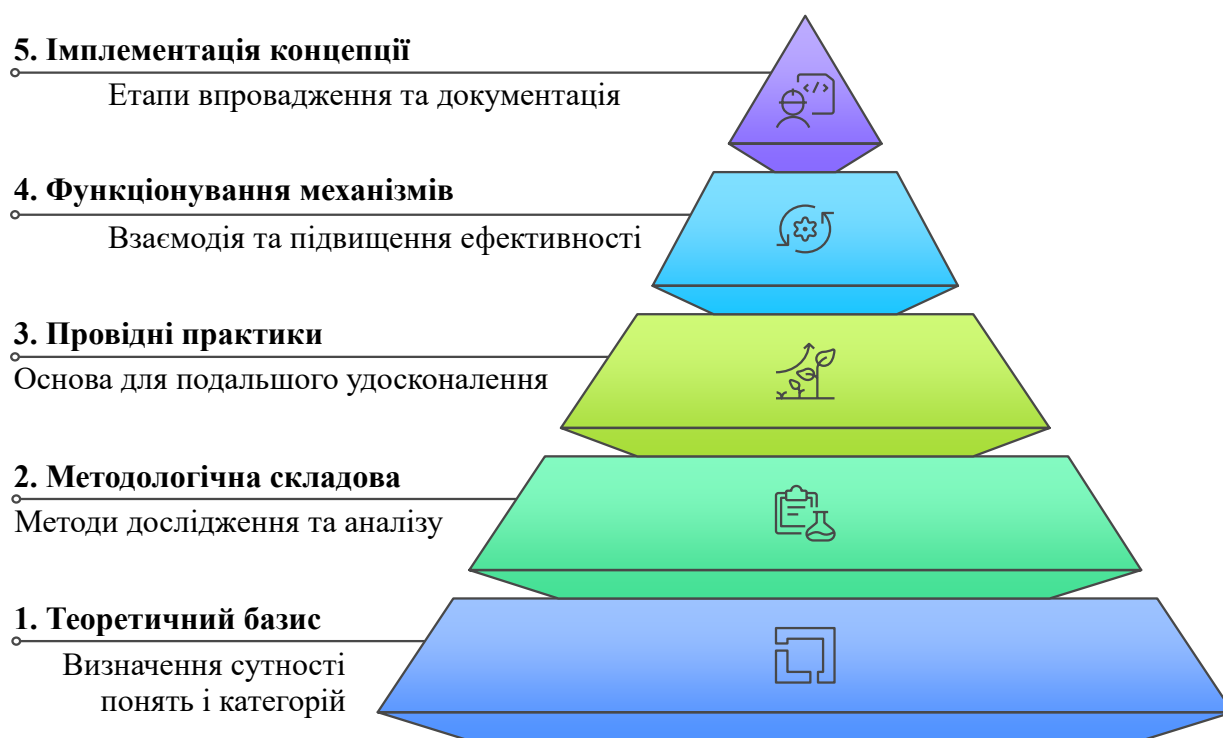

Рис. 12. Ієрархія етапності впровадження Концепції публічного управління вищою освітою України

**Джерело: сформовано автором на основі проведеного дослідження.*

Сформована п'ятиблокова структура впровадження (теоретичний базис, методологічна складова, передові практики, функціонування механізмів, імплементація концепції) дозволяє забезпечити поетапність, системність та практичну реалізацію положень концепції у діяльності органів публічного управління та ЗВО. Авторське бачення етапів впровадження базується на принципах наукової обґрунтованості, практичної спрямованості та орієнтації на досягнення сталих результатів у розвитку системи публічного управління вищою освітою України.

ВИСНОВКИ

У процесі комплексного наукового дослідження запропоновано вирішення наукової та прикладної проблеми, яка полягає у розробці теоретико-методологічних основ та науково-обґрунтованих практичних рекомендацій з формування та застосування механізмів публічного управління вищою освітою. Результати дослідження дозволили сформулювати висновки та рекомендації, що мають теоретичне, методологічне і практичне значення:

1. Досліджено концептуальні основи публічного управління вищою освітою за допомогою застосування сучасних цифрових сервісів, та скориговано наведену у літературі етапність формування та розвитку термінів «публічне управління» та «публічне управління вищою освітою», виокремивши ще один етап «первісний», впродовж якого зароджувались такі терміни, як «Public administration», «Public management» та «Good Governance». Проведений контент- та бібліометричний аналіз розвитку термінів, що описують публічне управління, засвідчив поступове історичне зростання використання ключових понять у науковій літературі.

Виявлено понятійно-структурні складові публічного управління вищою освітою, на основі яких розроблено контекстну модель публічного управління вищою освітою України, що демонструє ключові аспекти функціонування системи публічного управління вищою освітою та дозволяє чітко визначити взаємозв'язки між її складовими для забезпечення ефективного розвитку вищої освіти. Запропонована контекстна модель інтегрує основні механізми публічного управління вищою освітою (правовий, політичний, організаційний, економічний, кадровий, мотиваційний, інформаційний та комунікативний) у єдину систему управління; відображає багаторівневу систему управління та їх взаємозв'язок із механізмами публічного управління у процесі реалізації освітньої політики. Розроблена контекстна модель публічного управління вищою освітою дозволяє забезпечити досягнення високої якості освітніх послуг, ефективність функціонування та сталий розвиток вищої освіти, її відповідність потребам ринку праці та суспільства, сприяє формуванню науково обґрунтованих управлінських рішень та розвитку стратегічного управління у закладах вищої освіти України.

2. Визначено сутність механізмів публічного управління вищою освітою як об'єкта дослідження вітчизняної державно-управлінської науки. Запропоновано трактування термінів: 1) «*механізм публічного управління*», під яким нами пропонується розуміти сукупність засобів, заходів, стимулів, інструментів, які

реалізуються публічними інституціями задля досягнення визначеної цілі та забезпечують функціонування системи публічного управління в межах встановлених власних повноважень та з урахуванням принципів законності, підзвітності, прозорості, ефективності й орієнтації на публічний інтерес; 2) *«механізм публічного управління вищою освітою»* – це сукупність засобів, заходів, стимулів, інструментів, які реалізуються публічними інституціями вищої освіти на основі відповідного забезпечення задля реалізації усіх функцій цієї сфери, досягнення визначених стратегічних цілей розвитку через призму задоволення суспільних потреб та вимог в сучасних умовах невизначеності, глобалізації, цифровізації та посилення конкуренції, із урахуванням принципів ефективності, прозорості, підзвітності, академічної доброчесності та стійкого розвитку освітнього простору.

Виокремлено такі класифікаційні ознаки механізмів публічного управління вищою освітою: за комплексністю, за функціональним призначенням, за рівнями управління, за особливостями побудови, за об'єктами управління, за суб'єктами управління, за напрямками управління, за видом управлінського впливу, за функціями управління, за способом забезпечення ефективності.

3. Виокремлено основні проблеми та виклики, які значною мірою впливають на публічне управління вищою освітою України. Сформовано систематизовану аналітичну матрицю проблем з основних напрямів: нормативно-правове регулювання, фінансування, якість освіти, автономія закладів вищої освіти, інтернаціоналізація, цифровізація, кадрове забезпечення, мотивація та комунікація. При цьому, серед основних проблем виділено: нестабільність нормативно-правової бази, недофінансування закладів вищої освіти, відставання освітніх програм від вимог ринку праці, недостатній рівень цифровізації, обмежену автономію університетів, кадрову кризу, низький рівень мотивації персоналу та недостатню комунікацію з громадськістю. Здійснено деталізований аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, які ускладнюють функціонування системи публічного управління вищою освітою, а також окреслено сучасні управлінські виклики, пов'язані з потребою впровадження європейських стандартів, цифрових рішень, підтримки академічної доброчесності та забезпечення результативної взаємодії між усіма стейкхолдерами. Водночас сформульовано основні виклики, що потребують відповіді з боку державної політики: це гармонізація національних стандартів із європейськими, розвиток державно-приватного партнерства, забезпечення академічної доброчесності, стимулювання інтернаціоналізації та впровадження інновацій.

4. Систематизовано методи дослідження механізмів публічного управління вищою освітою на такі групи: загальнонаукові, емпіричні, порівняльного аналізу, прогностичні, статистичні, соціологічні, інституційного аналізу, а також сучасні цифрові методи та методи стратегічного аналізу, на яких акцентовано увагу.

Виокремлено методологічні принципи публічного управління вищою освітою, серед яких: принцип системності, законності, прозорості та

підзвітності, автономії ЗВО, соціальної відповідальності, інноваційності та адаптивності, партнерства та співпраці, ефективності та раціональності, інтеграції до міжнародного освітнього простору, інноваційно-дослідницької орієнтації.

Обґрунтовано методологію проведення досліджень, що включає визначення об'єкта, критеріїв оцінювання, методів збору й аналізу даних, етапності дослідження та використання авторитетних наукометричних баз (Scopus, WoS, Semantic Scholar, ORCID, Google Scholar, Academia.edu).

Запропоновано класифікаційні ознаки цифрових сервісів для поглибленого дослідження: інструменти збору даних та відкритих джерел, аналізу наукової літератури, аналізу громадської думки та опитувань, візуалізації та обробки даних, аналізу текстових даних, співпраці та обміну даними, що сприяє поглибленню методологічної бази.

5. Обґрунтовано доцільність застосування методів стратегічного аналізу, до яких віднесено: SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, аналіз стейкхолдерів, GAP-аналіз, бенчмаркінг, статистичний аналіз, метод соціологічного опитування, портфельний аналіз (BCG, McKinsey), Balanced Scorecard, модель PDCA.

Доведено практичну ефективність застосування стратегічного аналізу для оцінювання сучасного стану управління, підвищення якості публічно-управлінських рішень, розробки антикризових стратегій, підвищення конкурентоспроможності ЗВО, адаптації до змін зовнішнього середовища.

Встановлено взаємозв'язок між рівнями публічного управління (глобальний, національний, регіональний, рівень ЗВО, індивідуальний) та відповідними методами стратегічного аналізу, що дозволяє: на глобальному рівні – використовувати PESTEL, п'ять сил Портера, бенчмаркінг; на національному – SWOT, аналіз стейкхолдерів, Balanced Scorecard, сценарний аналіз, модель PDCA; на регіональному – PESTEL, SWOT, GAP-аналіз, BSC; на рівні ЗВО – SPACE-аналіз, портфельний аналіз, статистичний аналіз; на індивідуальному рівні – соціологічні опитування, Balanced Scorecard, модель PDCA.

Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до аналізу механізмів управління, що базується на поєднанні багаторівневої структури управління з відповідним інструментарієм стратегічного аналізу. Це дозволяє врахувати специфіку кожного рівня управління, узгодити політику національного рівня з регіональною та інституційною практикою, забезпечити обґрунтованість рішень та довгострокове стратегічне планування.

6. Доведено, що правовий механізм публічного управління забезпечує нормативно-правову базу, що регламентує діяльність у сфері вищої освіти. Виокремлено його ключові елементи: законодавча основа; суб'єкти правової діяльності; правовий статус ЗВО; правова свідомість і культура.

Установлено, що політичний механізм формує стратегічні орієнтири розвитку освітньої сфери. До його основних компонентів належать: стратегічні документи, політичні лідери, інструменти політичного впливу, механізми взаємодії між секторами.

Визначено, що організаційний механізм реалізується через діяльність органів управління різного рівня та включає організаційну структуру, процедури та регламенти, управлінські інструменти. Його роль – координація, моніторинг та ресурсна підтримка ЗВО.

Доведено, що економічний механізм складається з методів, інструментів і заходів державної підтримки вищої освіти. Виокремлено: фінансово-бюджетна політика у сфері вищої освіти, податково-кредитні стимули, управління якістю та регуляторні механізми, інвестиційно-інноваційний розвиток, міжнародна економічна співпраця.

Обґрунтовано, що ефективність публічного управління залежить від сформованого кадрового механізму, до якого входять: кадрова політика, рекрутинг, оцінка, розвиток персоналу, управління трудовими відносинами.

Виокремлено складові мотиваційного механізму: фінансові стимули, системи винагородження, професійний розвиток, участь у прийнятті рішень, соціальний вплив, відповідальність і контроль. Механізм сприяє підвищенню мотивації та залученості кадрів.

Обґрунтовано, що інформаційний механізм забезпечує дієве управління завдяки використанню інформаційних систем, баз даних, аналітичних платформ, електронних сервісів, технологічної інфраструктури та навчальних ресурсів.

Встановлено, що комунікативний механізм реалізується через канали інформування, громадські слухання, прямі контакти, зворотний зв'язок і інформаційні кампанії. Він є ключем до забезпечення відкритості та участі громадськості в управлінні освітою.

7. Узагальнений зарубіжний досвід публічного управління вищою освітою дозволив ідентифікувати ключові прогресивні практики (інтеграція, децентралізація, автономія, державно-приватне партнерство, інтернаціоналізація, соціальна відповідальність), які мають потенціал для адаптації в українській освітній політиці з урахуванням національного контексту. Визначено, що система публічного управління вищою освітою ЄС має багаторівневий характер та базується на поєднанні національної автономії з європейською інтеграцією.

Децентралізований підхід до реалізації механізмів публічного управління вищою освітою у США та Великій Британії забезпечує гнучкість і здатність університетів швидко адаптуватися до змін. Централізовані системи, як у Франції, сприяють стандартизації та ефективному контролю якості. Державно-приватну партнерство у Німеччині та Південній Кореї стимулює інновації та розвиток наукових досліджень. Інтернаціоналізація та зростання онлайн-освіти відкривають нові можливості для забезпечення доступу до якісної освіти.

Виявлено відсутність єдиного універсального підходу до дієвої реалізації механізмів публічного управління вищою освітою. Ефективність забезпечується балансом між автономією ЗВО, державною підтримкою, приватними інвестиціями, міжнародною співпрацею. Акцентовано на «прогромадському університеті» як актуальній концепції, що зміцнює соціальну відповідальність ЗВО, розвиває партнерства з громадою, вимагає прозорості, інституційних змін та нових управлінських підходів.

8. Обґрунтовано, що комплексність механізмів публічного управління вищою освітою України є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку системи вищої освіти, її відповідності державній політиці, суспільним потребам та міжнародним стандартам. Встановлено, що комплексний механізм є багаторівневою системою, яка об'єднує правові, політичні, організаційні, економічні, кадрові, мотиваційні, інформаційні та комунікативні механізми у цілісну модель публічного управління.

Взаємозв'язок механізмів із рівнями управління (глобальним, національним, регіональним, рівнем ЗВО та індивідуальним) забезпечує системність та узгодженість управлінських процесів у вищій освіті, сприяє інтеграції освітньої політики у діяльність ЗВО та врахуванню потреб ключових стейкхолдерів. З'ясовано, що функціональні процеси планування, організації, аналізу, оцінювання, контролю та регулювання виступають складовими функціонування комплексного механізму, забезпечуючи дієвість його реалізації.

Встановлено, що комплексність механізмів тісно пов'язана з Концепцією публічного управління вищою освітою України, яка визначає стратегічні орієнтири розвитку системи, тоді як комплексність механізмів трансформує ці орієнтири у практичні управлінські інструменти та рішення.

9. Доведено, що розробка комплексної системи оцінювання дієвості механізмів публічного управління вищою освітою є необхідною умовою для забезпечення цілісності, прозорості та результативності управлінських процесів. Запропонована методика базується на виокремленні ключових управлінських механізмів (правового, організаційного, політичного, економічного, кадрового, мотиваційного, інформаційного та комунікативного) та побудові для кожного з них відповідної системи індикаторів і профільних індексів.

Кожен індекс вимірює специфічні аспекти функціонування комплексного механізму: кадровий механізм – забезпечує добір, розвиток і підтримку персоналу, формує професійний потенціал ЗВО; мотиваційний механізм – спрямований на стимулювання продуктивності працівників і викладачів через системи заохочень, визнання та умов праці; економічний механізм – охоплює фінансування, ефективне управління ресурсами, фінансову автономію та стимулювання інновацій; правовий механізм – визначає нормативно-правове поле функціонування ЗВО, забезпечує відповідність діяльності законодавству; організаційний механізм – регулює структури управління, процедури, внутрішні регламенти та взаємодію між рівнями; політичний механізм – відображає вплив державної політики, участь у формуванні стратегій, дотримання принципів автономії та демократії; інформаційний механізм – забезпечує відкритість, прозорість та доступність даних для учасників освітнього процесу; комунікативний механізм – відповідає за взаємодію між управлінцями, викладачами, здобувачами та громадськістю, а також за налагодження зворотного зв'язку. Побудова агрегованих індексів дозволяє порівнювати ЗВО за рівнем ефективності управління, виявляти сильні та слабкі зони, а також формувати обґрунтовані рекомендації для вдосконалення.

Таким чином, ця система є практичним інструментом для прийняття рішень на всіх рівнях управління (глобальному, національному, регіональному,

рівні ЗВО та індивідуальному), сприяє запровадженню доказової політики, забезпеченню прозорості та зміцненню довіри до управлінських рішень у вищій освіті.

10. Запропоновано Концепцію публічного управління вищою освітою України, яка містить цільовий компонент, що дає змогу узгодити стратегічні пріоритети публічного управління вищою освітою України; концептуальний компонент, що обґрунтовує ключові підходи та принципи до функціонування механізмів публічного управління вищою освітою України; організаційно-управлінський компонент, який передбачає створення багаторівневої системи управління вищою освітою (глобальний, національний, регіональний, рівень ЗВО та індивідуальний рівні) із чітким розподілом функцій, ролей та відповідальності суб'єктів управління; оцінювально-результативний компонент, що включає систему індикаторів та профільних індексів для оцінювання дієвості механізмів публічного управління вищою освітою, визначення сильних і слабких зон у діяльності ЗВО; корегувальний компонент, що забезпечує адаптацію управлінських рішень відповідно до змін зовнішнього середовища, потреб ринку праці, запитів суспільства та міжнародних стандартів вищої освіти.

За підсумками проведеного дослідження, запропоновано автором етапи впровадження Концепції публічного управління вищою освітою України є результатом проведеного системного дослідження механізмів ПУВО та аналізу сучасних викликів у сфері вищої освіти. Сформована п'ятиблокова структура впровадження (теоретичний базис, методологічна складова, передові практики, функціонування механізмів, імплементація концепції) дозволяє забезпечити поетапність, системність та практичну реалізацію положень концепції у діяльності органів публічного управління та ЗВО. Авторське бачення етапів впровадження базується на принципах наукової обґрунтованості, практичної спрямованості та орієнтації на досягнення сталих результатів у розвитку системи публічного управління вищою освітою України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділи в монографіях:

1. П'ятничук І.Д., Якубів В.М. PESTEL-аналіз механізмів публічного управління вищою освітою в Україні. *Управління суспільними та економічними процесами в умовах глобальної нестабільності: колективна монографія* / [авт. кол. Якубів В.М., П'ятничук І.Д., Жук О.І., Кафка С.М., Томашевська А.В. та ін.]; за наук. ред. доц. Т.М. Гнатюка. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2025. С. 34-47. URL: <https://surl.li/xmxptb>. (Особистий внесок: було здійснено PESTEL-аналіз механізмів публічного управління вищою освітою в Україні, визначено фактори, що мають вплив на вищу освіту України, їхні наслідки та можливі стратегічні дії для адаптації до змін).

Статті у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у міжнародних наукометричних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus:

1. Pylypiv N., Piatnychuk I., Halachenko O., Maksymiv Y., Popadynets N. Balanced scorecard for implementing united territorial communities' social

responsibility. *Problems and Perspectives in Management*. 2020. № 18 (2). Pp. 128-139. (Scopus).

URL: https://www.businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/13501/PPM_2020_02_Pylypiv.pdf. (Особистий внесок:

визначено блоки Збалансованої системи показників для громад, визначено та описано показники Збалансованої системи показників, сформовано стратегічну карту для громади).

2. Pyatnychuk I., Akimova L., Pavlovskyi O., Vengerskyi O., Akimov O., Pershko L. The economic and legal dimension of the migration of intellectual and human capital as a threat to national security: The role and possibilities of public administration. *Edelweiss Applied Science and Technology*. 2024. Vol. 8, № 6. Pp. 1481-1491. (Scopus).

URL: https://www.researchgate.net/publication/384876093_The_economic_and_legal_dimension_of_the_migration_of_intellectual_and_human_capital_as_a_threat_to_national_security_The_role_and_possibilities_of_public_administration. (Особистий внесок: здійснено аналіз інформації та узагальнення сучасних тенденцій міграції кваліфікованої робочої сили з Канади до США, що дозволило продемонструвати посилення феномену «витоку мізків» у порівнянні з попередніми десятиліттями).

3. Semiv L., Danylyshyn B., Bachynska M., Batkovets N., Piatnychuk I., Popadynets N. Educational Migration Environment in Carpathian Region: Major Process Management Directions. *Management Theory and Studies for Rural Business*. 2022. № 4 (44). Pp. 406-420. (Wos). URL: <https://ejournals.vdu.lt/index.php/mtsrbid/article/view/3772>. (Особистий внесок: динаміки освітньої міграції української молоді, що дозволило виявити ключові фактори та тенденції, які визначають формування освітнього середовища в регіонах України).

4. Buryk Z., Piatnychuk I., Biloshkurskyi M. Leadership, Management, and Socio-Economic Adaptation: Contemporary Challenges and Strategic Perspectives. *International Journal Of Organizational Leadership*. 2025. Vol. 14, Issue 1. P. 1-8. (Wos). URL: https://ijol.cikd.ca/article_60784.html. (Особистий внесок: проведено комплексний аналіз наукових підходів та емпіричних досліджень, що дозволило узагальнити сучасні уявлення про роль лідерства в соціально-економічній адаптації персоналу, а також розкрити значення індивідуальної мотивації співробітників як чинника формування конкурентоспроможної команди).

5. Ferdman H., Kravets O., Sivak V., Piatnychuk I., Symonenko L., Akimova A. Matrix of Innovative competencies in public administration within the ecosystem of sustainable development, national security, and financial efficiency. *Sapienza: International Journal of Interdisciplinary Studies*. 2025. № 6(2), e25022. (Scopus). URL: <https://journals.sapienzaeditorial.com/index.php/SIJIS/article/view/974>.

(Особистий внесок: визначено теоретичні та концептуальні основи продєматики, здійснено систематизацію й аналітичне осмислення багаторівневого управління як ключового чинника досягнення Цілей сталого розвитку, здійснено узагальнення механізмів взаємодії між різними рівнями управління, здійснено статистичний аналіз).

6. Piatnychuk I., Iwaszczuk A. Requirements Management Methods During Project Implementation in Conditions of Uncertainty. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2023. № 10 (4). P. 93-102. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/7385>. (Особистий внесок: визначено застосування методів управління вимогами до програмного забезпечення, доведено, що комунікація сприяє ефективному спілкуванню між стейкхолдерами стосовно вимоги й передбачає розв'язання проблем й сприяння тому, щоб всі учасники мали єдине розуміння щодо сформованих вимог).

Статті, опубліковані у наукових фахових виданнях України

1. П'ятничук І. Д. Класифікація механізмів публічного управління вищою освітою. *Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування»*. 2023. Том 34 (73). № 6. С. 46-52. URL: https://pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/6_2023/8.pdf.

2. П'ятничук І. Д. Понятійно-структурні складові публічного управління вищою освітою. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. № 5 (71). С. 74-80. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2987>.

3. П'ятничук І. Д. Кадровий механізм публічного управління вищою освітою. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. № 6 (72). С. 56-63. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/3097>.

4. П'ятничук І. Д. Правовий механізм публічного управління вищою освітою. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2024. № 6. С. 64-70. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/693>.

5. П'ятничук І. Д. Публічне управління вищою освітою в Європейському Союзі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. Том 35 (74). № 6. С. 60-65. URL: https://pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/6_2024/13.pdf.

6. П'ятничук І. Д. Європейська модель організації публічного управління системою вищої освіти. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. № 6. С. 31-39. URL: <https://journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/article/view/719>.

7. П'ятничук І. Д. Американська модель організації публічного управління системою вищої освіти. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2024. Вип. 5. С. 111-116. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/671>.

8. П'ятничук І. Д. Публічне управління вищою освітою в США. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 213-220. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2024/30.pdf.

9. П'ятничук І. Д. Комунікаційний механізм публічного управління вищою освітою. *Наукові перспективи. Серія: Державне управління*. 2024. №8 (50). С. 243-254. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/14440>.

10. П'ятничук І. Д. Інформаційний механізм публічного управління вищою освітою. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2024. № 9. С. 151-160. URL: <https://pa.journal.in.ua/index.php/pa/article/view/165>.
11. П'ятничук І. Д. Економічний механізм публічного управління вищою освітою. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2024. № 3. С. 82-88. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/3_2024/15.pdf.
12. П'ятничук І. Д. Нормативно-правовий механізми публічного управління процесами захисту інформаційної безпеки у сфері надання електронних послуг. *Наукові перспективи*. 2024. Вип. 4 (46). С. 361-370. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/10977>.
13. П'ятничук І. Д. Прогресивні моделі організації публічного управління системою вищої освіти у світі. *Суспільство та національні інтереси. Серія Публічне управління та адміністрування*. 2025. № 1 (9). С. 585-594. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/18632>.
14. П'ятничук І. Д. Застосування методів стратегічного аналізу в публічному управлінні вищою освітою. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. Вип. 2(12). С. 704-714. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/20520>.
15. П'ятничук І. Д. Аналіз динаміки та структурних характеристик наукових публікацій у сферах «public administration», «public management» і «good governance» на основі даних бази Scopus. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. №2 (42). С. 200-210. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/19818>.
16. П'ятничук І. Д. Методологічні засади дослідження механізмів публічного управління системою вищої освіти України. *Наукові перспективи*. 2025. № 1 (55). С. 453-464. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/19383>.
17. П'ятничук І. Д. Аналіз основних проблем і викликів в публічному управлінні вищою освітою в Україні. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 1 (11). С. 575-588. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/19179>.
18. П'ятничук І. Д. Особливості публічного управління вищою освітою в Україні. *Актуальні питання у сучасній науці («Державне управління»)*. 2025. № 1(31). С. 348-359. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/18793>.
19. П'ятничук І. Д. Прийняття рішень в прогресивних моделях організації публічного управління системою вищої освіти. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 1(41). С. 123-135. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/18655>.
20. П'ятничук І. Д. Програмодавська модель публічного управління вищою освітою. *Наукові перспективи*. 2025. № 6 (60). С. 364-375. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/25905>.
21. П'ятничук І. Д. Публічне управління наданням електронних послуг: аналіз ефективності та напрямки подальших покращень. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. № 4(4). С. 522-533. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/12607>.

Статті, опубліковані у інших наукових виданнях України

1. Piatnychuk I., Pyatnychuk H. Modern information technologies and services in public institutions. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2021. Vol. 8, № 3, pp. 43-51. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/5442>. (Особистий внесок: проаналізовано можливості застосування сучасних інформаційних технологій та сервісів, зокрема сервісів Google, в таких публічних інституціях як заклади освіти; запропоновано класифікувати сервіси Google для цілей науково-педагогічної роботи викладачів закладів освіти).

2. Piatnychuk I., Boryshkevych I., Sala D., Tomashevskaya A., Hryhoruk I. Online Tools in Providing Feedback in Management. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2022. Vol. 9. № 3. Pp. 6-17. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/6326>. (Особистий внесок: визначено застосування онлайн-інструментів в забезпеченні зворотного зв'язку в управлінській діяльності, запропоновано класифікувати сервіси для цілей управління).

3. П'ятничук І. Д., Томашевська А. В., Горогоцька Н. І., Паска Ю. В. Digital-marketing: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Маркетинг і цифрові технології*. 2024. Вип. 1. С. 150-161. URL: <https://www.mdt-opu.com.ua/index.php/mdt/article/view/354>. (Особистий внесок: проаналізовано застосування штучного інтелекту, розширеної реальності та віртуальної реальності, голосового пошуку та взаємодії, пошукової оптимізації та оптимізації для мобільних пристроїв).

Статті, опубліковані у виданнях країн ЄС

1. П'ятничук І. Д. Сучасні цифрові сервіси та інструменти для дослідження механізмів публічного управління вищою освітою. *Мультидисциплінарний міжнародний журнал «Věda a perspektivy»*. 2025. № 1 (44). С. 50-62. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/18884>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. П'ятничук І. Д. Від традиційної автономії до соціальної відповідальності: концепція прогромадського університету. *Сучасні аспекти реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу* : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (6 червня 2025 р., м. Переяслав). Переяслав, 2020. С. 304-307.

2. П'ятничук І. Д. Функції публічного управління вищою освітою. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи*: збірник матеріалів II-ї наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Том 1. 25 лютого 2025 року, С. 387-389.

3. П'ятничук І. Д. Застосування Scopus AI для дослідження публічного управління. *Цифрове суспільство: міжнародні економічні відносини, управління, фінанси та соціум* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (25 квітня 2025 р., м. Дніпро). Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2025. С. 180-183.

4. П'ятничук І. Д. Напрями, які визначають сучасний стан і перспективи розвитку вищої освіти в ЄС. *Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України* : матеріали XXII регіон. наук.-практ. конф. (9 травня 2025 р., м. Дніпро). Дніпро : НТУ ДП, 2025. С. 24-26.

5. П'ятничук І. Д. Методологія проведення дослідження механізмів публічного управління вищою освітою у наукометричній базі даних Scopus. *Наукова весна* : матеріали XV міжнар. наук.-техн. конф. (26-28 березня 2025 р., м. Дніпро). Дніпро : НТУ «ДП», 2025. С. 362-363.

6. П'ятничук І. Д. Вплив сучасних інформаційних технологій на конкурентоспроможність закладів вищої освіти. *Innovative Approaches in Modern Science and Technology* : Collection of Scientific Papers «International Scientific Unity» with Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference (March 26-28, 2025, Lisbon, Portugal). Lisbon, 2025. P. 152-154.

7. Piatnychuk I., Yakubiv V., Wasilewski K. Developing transferable competencies in higher education: a shift toward human-centric learning. *Управління та адміністрування: реалії воєнного стану та перспективи розвитку* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (20 травня 2025 р., м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ : ФОП Голіней О.В., 2025. С. 11-13.

8. П'ятничук І. Цифрові інструменти в управлінській діяльності *Управління та адміністрування: реалії воєнного стану та перспективи розвитку* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (20 травня 2025 р., м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ : ФОП Голіней О.В., 2025. С. 67-70.

9. Остафійчук В., П'ятничук І. Теоретичні аспекти системи мотивації в організації. *Управління та адміністрування: реалії воєнного стану та перспективи розвитку* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (29 травня 2024 р., м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ : Голіней О.М., 2024. С. 65-68.

10. П'ятничук І. Принципи публічного управління вищою освітою. *Управління та адміністрування: реалії воєнного стану та перспективи розвитку* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (29 травня 2024 р., м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ : Голіней О.М., 2024. С. 69-71.

11. Ільків Д., П'ятничук І. Сучасні підходи до побудови ефективних систем мотивації в організаціях. *Управління та адміністрування: реалії воєнного стану та перспективи розвитку* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (29 травня 2024 р., м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ : Голіней О.М., 2024. С. 154-158.

12. П'ятничук І., Андрійчук О. Стан виконання угоди про асоціацію між Україною та європейським союзом за напрямом: Освіта, навчання та молодь. *Управління розвитком суб'єктів господарювання в умовах невизначеності* : матеріали VI всеукр. наук.-практ. семінар-вебінар (2 червня 2023 р., м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ : Голіней О.М., 2023. С. 9-11.

13. П'ятничук І., Данишук В. Управління інформаційним забезпеченням діяльності організації. *Управління розвитком суб'єктів господарювання в умовах невизначеності* : матеріали VI всеукр. наук.-практ. семінар-вебінар (2 червня 2023 р., м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ : Голіней О.М., 2023. С. 47-59.

14. П'ятничук І. Д. Цифрові технології в діяльності сучасного менеджера. Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів

університету за 2023 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (1-5 квітня 2024 р., м. Івано-Франківськ). Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. С. 414-416.

15. П'ятничук І. Д. Сучасні інформаційні сервіси в публічних інституціях. Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2022 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (3-7 квітня 2023 р., м. Івано-Франківськ). Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2023. С. 39-41.

16. П'ятничук І. Д. Сучасні інформаційні технології та сервіси в управлінні. Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2021 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (4-5 квітня 2022 р., м. Івано-Франківськ). Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2022. С. 147-149.

АНОТАЦІЯ

П'ятничук І.Д. Механізми публічного управління вищою освітою України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2025. 637 с.

Дисертаційне дослідження спрямоване на теоретико-методологічне обґрунтування та концептуалізацію механізмів публічного управління вищою освітою України в умовах глобалізації, цифрової трансформації та євроінтеграції. У роботі систематизовано теоретичні засади публічного управління, уточнено сутність, етапність формування та сучасне розуміння поняття «публічне управління», а також розроблено авторське визначення термінів «механізм публічного управління» та «механізм публічного управління вищою освітою».

Сформовано контекстну модель публічного управління вищою освітою, що відображає взаємозв'язок правового, політичного, організаційного, економічного, кадрового, мотиваційного, інформаційного та комунікативного механізмів.

Методологічно обґрунтовано дослідження на п'яти рівнях (глобальному, національному, регіональному, рівні закладів вищої освіти та індивідуальному), що дозволяє враховувати багаторівневу структуру управління. Запропоновано методичний підхід, який поєднує традиційні, стратегічні та цифрові методи аналізу, зокрема використання баз даних Scopus, Web of Science, Google Scholar для оцінювання тенденцій реформування вищої освіти.

На основі аналізу міжнародного досвіду (ЄС, США, Великої Британії та ін.) узагальнено кращі практики реалізації механізмів публічного управління вищою освітою та визначено напрями їх адаптації в Україні.

Розроблено авторську Концепцію публічного управління вищою освітою України, що поєднує п'ять взаємопов'язаних компонентів: цільовий, концептуальний, організаційно-управлінський, оцінювально-результативний і корегувальний.

Визначено методику оцінювання дієвості механізмів управління на основі системи індикаторів та агрегованих індексів. Практичне значення дослідження полягає у створенні науково обґрунтованої основи для підвищення дієвості механізмів публічного управління, прозорості освітньої політики, конкурентоспроможності закладів вищої освіти та інтеграції України у європейський освітній простір.

Ключові слова: публічне управління, вища освіта, публічне адміністрування, механізми публічного управління вищою освітою, якість освіти, національні цінності, цифровізація, сталий розвиток, методологія дослідження з використанням баз даних, методи стратегічного аналізу, комплексність механізмів публічного управління вищою освітою, комплексна система оцінювання, європейська інтеграція освіти, глобальний освітній простір.

ANNOTATION

Piatnychuk I.D. Mechanisms of public management in higher education in Ukraine. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of sciences in public administration on a specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration. National University «Lviv Polytechnic», Lviv, 2025. 637 p.

The dissertation research is aimed at the theoretical and methodological substantiation and conceptualization of the mechanisms of public management in higher education in Ukraine under the conditions of globalization, digital transformation, and European integration. The study systematizes the theoretical foundations of public administration, clarifies the essence, stages of formation, and modern understanding of the concept of «public administration», and provides the author's definition of the term «mechanism of public administration in higher education».

A contextual model of public management in higher education has been developed, reflecting the interrelation of legal, political, organizational, economic, personnel, motivational, informational, and communicative mechanisms.

The research is methodologically substantiated at five levels (global, national, regional, institutional, and individual), which allows for the consideration of the multilevel structure of governance. A methodological approach combining traditional, strategic, and digital methods of analysis is proposed, including the use of databases such as Scopus, Web of Science, and Google Scholar to assess trends in higher education reform.

Based on the analysis of international experience (EU, USA, the United Kingdom, etc.), the best practices in the implementation of public management mechanisms in higher education have been summarized, and the directions for their adaptation in Ukraine have been identified.

The author's scientifically grounded Concept of an integrated system of public management in higher education in Ukraine has been developed, combining five interrelated components: goal-oriented, conceptual, organizational and managerial, evaluation and result-oriented, and corrective.

A methodology for evaluating the effectiveness of management mechanisms based on a system of indicators and aggregated indices has been defined. The practical

significance of the research lies in creating a scientifically grounded framework for enhancing the effectiveness of public management mechanisms, ensuring transparency in educational policy, strengthening the competitiveness of higher education institutions, and promoting Ukraine's integration into the European educational space.

Keywords: public management, higher education, public administration, mechanisms of public management in higher education, quality of education, national values, digitalization, sustainable development, research methodology using databases, strategic analysis methods, complexity of public management mechanisms in higher education, comprehensive assessment system, European integration of education, global educational space.